

μενος. Ἄλλ' ἐγώ, εἰ καὶ μὴ ἀντιλέγων αὐτοῖς, ἐφρόνουν ὅμως ἐνδομύχως, ὅτι ἡ Τουρκία θὰ ἐξηκολούθει, πρὸς διατήρησιν τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἰσορροπίας, ὑποστηριζομένη ὑπὸ τῶν Δυνάμεων, ἐν ὅσῳ ἡμεῖς παντοίως δὲν ἀπεδεικνύομεν ὅτι εἴμεθα ἄξιοι νὰ τὴν ἀντικαταστήσωμεν, ἐν ἀσφαλεῖ τεθέντος τοῦ μήλου τῆς ἔριδος.

Τῇ 8)20 Ἀπριλίου ὁ κ. Οὐβριλ μὲ προσεκάλεσεν εἰς τὸ μετὰ τινὰς ἡμέρας διδόμενον ἐπίσημον γεῦμά του διὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Αὐτοκράτορος· ἀλλ' εὐχαριστήσας, τῷ εἶπον ὅτι δὲν δικαιούμαι νὰ ἐμφανισθῶ εἰς αὐτό. Τὸ δ' ἑσπέρας, εἰς τὸ θέατρον, εἶδον διδασκομένην τὴν Φαῖδραν τοῦ Πρίγκηπος Γεωργίου μετὰ μεγίστης σκηνικῆς μεγαλοπρεπείας, ἥτις, ὅμως, ἡδυνάτη νὰ συγκαλύψῃ τὴν παντελῆ ἔλλειψιν δραματικῆς τέχνης καὶ τὴν ἀφόρητον μονοτονίαν.

Πρεσβεία

Τέλος τῇ 10)22 Ἀπριλίου, ἡμέρα καθ' ἣν ὁ Βασιλεὺς ἀπῆλθεν ἐξ Ἑλλάδος εἰς Δανίαν, ἦλθε τηλεγράφημα τοῦ Ὑπουργείου πρὸς τὴν Πρεσβείαν, ἀναγγέλλον τὸν ἀναδιορισμόν μου, καὶ μοὶ ἐπεδόθη εἰς τὰς 2 μετὰ τὸ μεσονύκτιον. Τότε ἔσπευσα τὴν ἐπαύριον ν' ἀναγγεῖλω τῷ κ. Oubril, ὅτι δέχομαι τὴν πρόσκλησίν του, καὶ τῇ 18)30 Ἀπριλίου παρευρέθην εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς γεῦμα ἐξήκοντα συνδαιτυμόνων. Καὶ διάφοροι δ' ἐπιστολαὶ μοὶ ἦλθον ἐξ Ἀθηνῶν, συγχαίρουσαι διὰ τὸ συμβάν, ὃ ἐκεῖ ἦν, φαίνεται, γνωστὸν καὶ πρὶν ἢ γίνῃ, ἢ δὲ ὑπὲρ πάσας δι' ἐμὲ χαρμόσυνος ἦν ἡ λέγουσά μοι (ὦ ! ἂν ἔλεγε τ' ἀληθῆ) ὅτι ὁ Ἀριστείδης ἀναλαμβάνει.

Τῇ 14)26 δέ, ἡμέρα καθ' ἣν ἐδέχετο ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἀπελθὼν εἰς αὐτόν, τῷ ἀνήγγειλα, ὅτι ἀνέλαβον τὰ καθήκοντά μου, ὃ μοὶ εἶπεν ὅτι θὰ φέρῃ εἰς γνῶσιν τοῦ Αὐτοκράτορος. Ἐπὶ τῆς συνεντεύξεως ταύτης, λαβὼν ἀφορμὴν, τῷ ἐξέφρασα τὴν πεποίθησίν μου, ὅτι θὰ ἔλθῃ ἡμέρα καθ' ἣν ἡ Εὐρώπη θὰ ἔχῃ ἀνάγκην ἡμῶν. Οἱ δὲ περὶ τὴν Αὐλήν, ὅσοι

μ' ἔβλεπον, μοὶ ἐξέφραζον τὴν χαρὰν των διὰ τὴν ἐπάνοδόν μου.

Μοὶ ἔμενε δ' ἔτι ἡ ἐκπλήρωσις τῆς ὀρκοδοσίας, διότι, ἂν οὐχὶ ἀπέναντι τῆς Πρωσικῆς κυβερνήσεως, ἀλλ' ἀπέναντι τῆς Ἑλληνικῆς, ἤμην πεπαυμένος. Ἐπρεπε δ' αὕτη νὰ γίνῃ ἐνώπιον ἐνὸς τῶν ἀνεγνωρισμένων συναδέλφων μου, ὡς δ' ἰδιωτικῶς μοὶ ἔγραφον ἐξ Ἀθηνῶν, ἐνώπιον τοῦ Ὑψηλάντου, διότι δὲν εἶχε παυθῇ, καθ' ὃ ὦν ἄμισθος τότε. Ἐπομένως ἠναγκάσθην αὐθις, τῇ 21 Ἀπριλίου / 3 Μαΐου, νὰ ἐπιστρέψω εἰς Βιένναν, ὅπου κατέλυσα εἰς τὸ αὐτὸ ξενοδοχεῖον Tegethof, ἔνθα συνήντησα καὶ τὸν ἄρτι ἀφικθέντα Γραμματέα τῆς ἐν Βιέννῃ Πρεσβείας, τὸν ποτὲ ἐν Παρισίοις Γραμματέα μου Μάρκον Δραγούμην.

Τῇ δ' ἐπαύριον τῆς ἀφίξεώς μου, ἡμέρα τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, κατὰ πρῶτον ἐπεσκέφθην τὴν κ. Σκαραμαγκᾶ, ἣν ὑπώπτευον, ὡς τὴν πέμψασάν μοι τὸ ἀνώνυμον δράμα καὶ τὸ μυστηριῶδες δῶρον εἰς Παρισίους, καὶ ὡς ἐκ τῆς ἐγκαρδίου ὑποδοχῆς, ἣν παρ' αὐτῇ εὗρον, ἐνόησα ὅτι ἦν ἀληθὴς ἡ ὑπόνοιά μου. Εἰς δὲ τὰς 5 1/2 ἀπῆλθον, μετὰ τοῦ κ. καὶ τῆς κ. Δραγούμη, ἐν στολῇ εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου, εἰς ὑποδοχὴν τοῦ ἀφικνουμένου Βασιλέως ἡμῶν. Ἦν δ' ἐκεῖ, περιμένων, ὁ Αὐτοκράτωρ, ὁ Πρέσβυς τῆς Ρωσσίας κ. Νομικόφ, ὡς διατελέσας πρὶν ἐν Ἀθήναις, ὁ τῆς Δανίας καὶ ὁ τῆς Ἀγγλίας, διάφοροι τῶν ἐπισήμων ὁμογενῶν καὶ ἄλλο πλῆθος πολὺ. Ἀφίχθησαν δ' αἱ Α. Α. Μ. Μ. κατὰ τὰς 6, συνοδευόμεναι ὑπὸ τοῦ Πρίγκηπος Γουλιέλμου, θείου τοῦ Βασιλέως, τῶν κ. κ. Σακτούρη καὶ Γυλδεγκρόνε, καὶ τῶν κυριῶν Κολοκοτρώνη καὶ Ἀναργύρου· καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ, σφίξας φιλικώτατα τὴν χεῖρα τοῦ Βασιλέως, ἐφίλησε τὴν τῆς Βασιλίσσης, καὶ τοὺς ὠδήγησεν εἰς τὴν ἄμαξαν.

Μὴ ἔχων ἐπίσημον θέσιν, ἐννοεῖται ὅτι ἀπεσύρθην μετὰ τὴν ὑποδοχὴν. Τῇ δ' ἐπιούσῃ μοὶ ἐμήνυσεν ὁ Ὑψηλάντης ν' ἀνέλθω εἰς τὰς 12 εἰς τ' Ἀνάκτορα, ἵνα παρουσιασθῶ εἰς τὸν Βασιλέα. Καὶ μετέβην μὲν ἐκεῖ εἰς τὰς 11 1/2 ἤδη, ἀλλὰ παρέμεινα ματαίως μέχρι τῶν 2, συνδιαλεγόμενος μετὰ τῆς Βασιλικῆς Ἀκολουθίας, καὶ εἶδον μὲν μακρόθεν καὶ τὸν Βασιλέα καὶ τὴν Βασίλισσαν καὶ τοὺς ἡγεμονόπαιδας, ἀλλὰ νὰ μὲ δεχθῶσιν ὑπῆρξεν

ἀδύνατον, διότι τὸν Βασιλέα ἐπεσκέφθη ὁ Αὐτοκράτωρ διὰ μακρῶν, τὴν δὲ Βασίλισσαν ἢ Αὐτοκράτειρα, φέρουσα παραδόξως, καὶ βεβαίως οὐχὶ κατὰ τὴν συνήθη ἐθιμοταξίαν, ἵππικὸν ἄμαζώνιον, ὥς ἂν ἡ ἐπίσκεψις ἦν ἐν παρόδῳ καὶ ἐπεισοδίῳ τοῦ περιπάτου της.

Ἀπῆλθον δ' ἐπὶ στιγμὴν εἰς τοῦ Ὑψηλάντου, ὅστις μοι εἶπεν ὅτι, κατὰ διαταγὴν τοῦ Βασιλέως, τὸν ὅρκον ἔμελλον νὰ δώσω ἐνώπιον τοῦ Ἀργυροπούλου, λαβόντος τηλεγραφικῶς τὰς περὶ τούτου ὁδηγίας, καὶ ὥφειλον νὰ ἐπιστρέψω ἀμέσως εἰς Βερολίνον, διότι καὶ ἡ Α. Μ. θὰ ἤρχετο ἐκεῖ, ἀλλ' οὐχ' ἤττον ὅτι, πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του ἐκ Βιέννης, ἤθελεν ἀκόμη νὰ μὲ ἰδῇ.

Μετ' αὐτὸν δὲ μ' ἐπεσκέφθη ὁ ἐν Σερβίᾳ Γενικὸς ἡμῶν Πρόξενος Δόσκος, ὃν εἶχε μετακαλέσῃ ὁ Ὑψηλάντης, διότι τότε εἶχον ἀρχίσῃ αἱ κατὰ τὰς σλαβικὰς χώρας ἀνησυχίαι, ὧν ἐν τῶν φοβερῶν ἐπ' ἐπεισοδίων ἦν ἡ μετὰ 2 ἡμέρας ἀγγελθεῖσα σφαγὴ τοῦ χρηστοῦ καὶ ἀξιαγαπήτου φίλου μου Abbot καὶ τῶν συναδέλφων του ἐν Θεσσαλονίκῃ, καὶ τελευταῖον ἀποτέλεσμα ὁ Ρωσσοτουρκικὸς πόλεμος. Εἰς τὸν Δόσκον ἀνέμνησα ὅτι, ὅτε, ὥς Ὑπουργός, τὸν εἶχον πέμψῃ τὸ πρῶτον Πρόξενον εἰς Θεσσαλονίκην, ὥς ὁδηγίαν τῷ εἶχον δώσῃ νὰ προσπαθήσῃ διὰ περιποιήσεως νὰ ἐξοικιῇ, ὅσον ἐνδέχεται, τοὺς Σλάβους μετὰ τῶν Ἑλλήνων· μοι ἀπήντησε δὲ ὅτι οὐδέποτε ἐπελάθετο τούτου καὶ θεωρῶν τὴν πορείαν ταύτην ὥς ἐθνωφελεστάτην, ἀπέφευγε καὶ ἤδη ἔτι νὰ ἐκτελῇ, ἅς συνεχῶς ἐλάμβανεν ὁδηγίας κατὰ τῶν Σέρβων.

Εἰς τ' Ἀνάκτορα δὲ τῇ ἐπαύριον ἀπὸ πρωῒας ἀπελθὼν μετὰ τοῦ Ὑψηλάντου, παρουσιάσθην εἰς τὸν Βασιλέα κατὰ τὰς 10. Ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς συνδιαλέξεως ἀνηγγέλθη ἐπίσκεψις τοῦ Πρίγκηπος τῆς Βυρτεμβέργης, θείου τῆς Βασιλίσσης, καὶ ὁ Βασιλεὺς, εἰπὼν μοι νὰ τὸν περιμένω εἰς τὸ δωμάτιον, ἐν ᾧ ἡμεθα, ἐξῆλθεν εἰς ὑποδοχὴν τοῦ Ἡγεμόνος εἰς τὸ ἐξώτερον, εἰς ὃ ἦλθε καὶ ἡ Βασίλισσα, καὶ ἤκουον τὸν θειὸν της προσαγορεύοντα αὐτὴν ἐνικῶς.

Ἐπανελθὼν δὲ μετὰ ταῦτα ὁ Βασιλεὺς, συνδιελέχθη μετ' ἐμοῦ μέχρι τῆς 12, μὴ ἀρνηθεῖς μοι ὅτι ἡ κατὰ τοῦ Ὑπουργείου δίκη

ἦν ἐνέργεια ἀποτρόπαιος, καὶ ὁμολογήσας ὅτι ἀνεχώρησεν τῆς Ἑλλάδος, ἐν ἄλλοις, καὶ ἵνα μὴ παρευρεθῇ εἰς αὐτήν. Ἐπὶ μακρὸν δ' ὁ λόγος περιεστράφη εἰς τὰ περὶ τῆς ἀναστατώσεως τῶν Βουλγάρων, καί, ἐπὶ ταῖς παρατηρήσεσί μου, ὅτι καὶ ἡμεῖς ἴσως πταίομεν, ἀνεγνώριζε μὲν ὅτι πλεῖστα τῶν ἐν Ἑλλάδι καλῶς δὲν εἶχον, ἀλλὰ μοὶ ἐξέφραζε τὴν ἐλπίδα ὅτι, ἐν δεδομένη ὥρᾳ, ἡ Εὐρώπη δὲν θ' ἀμελήσῃ νὰ δώσῃ καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν ὀφειλομένην αὐτῇ ἀμοιβήν. Ἡ δ' ἐμὴ γνώμη ἦν, καὶ ἔμεινε πάντοτε, ὅτι, οὐχὶ εἰς ἀμοιβὴν πρόκειται νὰ στηρίζωμεν τὰς ἡμετέρας ἐλπίδας, διότι αὐτὴ καὶ ἀμφίβολον ἦν ἂν ὀφείλετο, καί, ὀφειλομένη, δὲν δίδεται πάντοτε, ἀλλ' εἰς αὐτὸ τῶν Δυνάμεων τὸ συμφέρον, ὃ πρόκειται νὰ ἡξεύρωμεν νὰ ἐκτιμῶμεν καὶ ἐξ οὗ νὰ ὀφελώμεθα.

Εἶτα δὲ ἐπεσκέφθην τὰς Κυρίας τῆς Αὐλῆς τῆς Βασιλίσσης, καὶ εἶδον καὶ τὸν κ. Τσεχάκην, ἀνεψιὸν τοῦ Σίνα, ἵνα πληροφορηθῶ παρ' αὐτοῦ, εἴτι ὁ μεγαλόψυχος δωρητὴς ἀφῆκε πρὸς προικοδότησιν τῆς Ἀκαδημίας του· ὃ δὲ μοὶ εἶπεν ὅτι τὰ τῆς κληρονομίας εἰσέτι ἐντελῶς δὲν διευκρινήθησαν, καὶ φαίνεται ὅτι ἡ χήρα συνενοήθη πρὸς τοῦτο μετὰ τοῦ συμβολαιογράφου, γενικὴ δ' ὅτι ἐπικρατεῖ δυσαρέσκεια μεταξὺ τῶν κληρονόμων καὶ πιστεύεται ὅτι μεγάλως περιορίζει ἡ διαθήκη τὴν ἐλευθερίαν τῆς, ὥς πρὸς τὴν περιουσίαν, ἐνεργείας τῶν γαμβρῶν μάλιστα.

Τὸ δ' ἐσπέρας, δειπνήσας παρὰ τῷ Ὑψηλάντῃ μετὰ τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Βασιλέως, ἤκουσα παρ' αὐτοῦ τὴν γνώμην, ὅτι ἡ Ῥωσσία, ἀφιεῖσα τῇ Αὐστρίᾳ ἐλευθερίαν ἐνεργείας ἐπὶ τῶν σλαβικῶν ἐπαρχιῶν τῆς Τουρκίας, πιθανὸν νὰ ζητήσῃ εἰς ἀντάλλαγμα ἀποζημιώσεις, αἵτινες καιρίως νὰ βλάψωσι τὰς μελλούσας ἀξιώσεις ἡμῶν.

Τῇ δ' ἐπαύριον (26 Μαΐου π.) παρουσιάσθην εἰς τὴν Βασιλισσαν, ἣτις, ὑποδεχθεῖσά με μετὰ πάσης εὐγενείας, πολλὰ μὲ ἠρώτησε καὶ μοὶ εἶπε περὶ τῆς Καρολίνης καὶ περὶ τῶν δύο νυμφῶν μου, Λουκίας καὶ Ἑλίζης. Κατὰ τὰς 3 δὲ παρουσιάσθην εἰς τὸν Αὐτοκράτορα, ὅστις εὐμενέστατα μοὶ ὠμίλησεν, εἰπὼν μοι ὅτι τὸ συμφέρον ἡμῶν ταυτίζεται πρὸς τὸ τῆς Αὐστρίας, καὶ ὅταν ἔλθῃ ἡ στιγμή, ἀφευκτοὶ ἔσονται ἡμῶν αἱ ὠφέλειαι. Εἶτα δ' ἐκά-

θησα εἰς τὸ Αὐτοκρατορικὸν γεῦμα, εἰς ὃ παρῆσαν οἱ ἡμέτεροι Βασιλεῖς, ἀλλά, παραδόξως καὶ πάλιν, ἡ Αὐτοκράτειρα δὲν παρευρέθη. Εἶχον δ' ὥς γείτονα, τὴν εὐφροσύνην καὶ εἰς ἱστορικὴν οἰκογένειαν τῆς Οὐγγαρίας ἀνήκουσαν κυρίαν Οὐνιάδι, μεθ' ἧς πλεῖστα συνδιελέχθη. Τὸ δ' ἑσπέρας ὁ Ὑψηλάντης, παρ' ᾧ ἐδείπνησα, μοι εἶπεν ὅτι ὁ Ἀργυρόπουλος ἐκ Βερολίνου πέμπεται εἰς Βιέννην, εἰς ἐμὲ δ' ὅτι ἔρχεται (ὅπερ δὲν ἦν ἀκριβές) ὁ Ν. Δελιγιάννης, καί, μετ' ἐγκαρδίους ἀποχαιρετισμοὺς τῆς κυρίας Ὑψηλάντη, ἀπερχομένης εἰς τὸ κτῆμά των Eichhorn, εἰς ὃ καὶ μὲ προσεκάλεσεν, ἀπῆλθον καὶ ἐγὼ εἰς Βερολῖνον.

Τῇ 27 Ἀπριλίου)9 Μαΐου λοιπόν, ἡμέρα Τρίτη, ἔφθασα κατὰ τὴν 1,35 εἰς Βερολῖνον, συνοδοιπορήσας ἀπὸ Δρέσδης μετὰ τοῦ Τουρχάν, Γραμματέως τῆς Ὀθωμανικῆς Πρεσβείας. Εἰς τὸν σταθμὸν δ' εὗρομεν πάντας τοὺς ὑπαλλήλους αὐτῆς, παρατεταγμένους ἐκεῖ, ἵνα δεχθῶσιν, ἀφικνούμενον, τὸν νέον Πρόσβυν των, Ἐτέμ πασᾶν, Ὀθωμανόν, ἀντικαταστήσαντα τὸν Ἀριστάρχην· ἀλλ' ἡ ὑποδοχὴ αὐτῶν ἐδύνατό τις νὰ εἰπῇ ὅτι ἦν δι' ἐμέ, διότι ὁ Πρόσβυς, εἴτε πλανηθεὶς εἰς Δρέσδην, εἴτε διὰ τινὰ ἄλλον λόγον, δὲν εἶχε φθάσῃ εἰς τὸν σταθμὸν ἐν καιρῷ.

Δοὺς δὲ τὴν ἐπομένην ἡμέραν τὸν ὄρκον παρὰ τῷ Γραμματεῖ, παρέλαβον παρ' αὐτοῦ τ' ἀρχεῖα καὶ αὐθημερὸν ἔγραψα πρὸς τὴν Κυβέρνησιν περὶ τῆς τότε πολιτικῆς θέσεως τῆς Γερμανίας, ὅτι ἐπεκράτει μὲν γενικὴ ἡσυχία εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ἀλλ' οὐχ ἦττον πάντες παρεσκευάζοντο, ὥς τρικυμίας προμηνυομένης. Ἡ δ' ἐμὴ κρίσις ἦν, σύμφωνος καὶ πρὸς τὰς παραινέσεις κ. Bülow (Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν), ὅτι ἡμεῖς ἔπρεπε νὰ ἐμμείνωμεν εἰς θέσιν εἰρηνικὴν, ἵνα δυνηθῶμεν νὰ ὠφεληθῶμεν καταλλήλως ἐκ τῶν περιστάσεων.

Αὐθημερὸν δ' ἀγγελθέντος μοι, ὅτι τὴν ἐπαύριον θὰ διήρχετο διὰ Λειψίας ὁ Βασιλεὺς ἡμῶν, συναπῆλθον τὸ ἑσπέρας ἐκεῖ μετὰ τοῦ γραμματέως Ἀργυροπούλου, καὶ ὑπεδέχθη τὴν ἐπομένην πρωΐαν μετὰ τῶν ἐπισημοτάτων ὁμογενῶν εἰς τὸν σταθμὸν τὴν Α. Μ. μετὰ τῆς Βασιλικῆς οἰκογενείας. Ἐκεῖ δὲ παρετέθη πρόγευμα, εἰς ὃ παρεκάθησε, πλὴν ἐμοῦ, καὶ ὁ Γραμ-

(+) ματεύς, προσέτι δὲ καὶ ἡ κυρία Πουσβάλδ (τὸ γένος Καρπούνη), γυνὴ τοῦ ἐν Δρέσδῃ Γραμματέως τῆς Αὐστριακῆς Πρεσβείας, ἣτις, μαθοῦσα περὶ τῆς διόδου τῆς Βασιλίσης, εἶχεν ἔλθῃ εἰς ὑπάντησίν της, καὶ φθάσῃ διὰ τῆς αὐτῆς ἀμαξοστοιχίας, καὶ παρουσιάσῃ εἰς τὸν σταθμὸν κατὰ τὴν ἀπόβασιν. Ἡ χαρὰ μου ἦν μεγίστη νὰ ἰδῶ αὐθις τὴν χαριεστάτην Βασιλικὴν οἰκογένειαν, ἥδη εἰς ἀνάπτυξιν προῖοῦσαν. Οἱ ἡγεμονόπαιδες μᾶς διηγοῦντο, μετὰ παιδικῆς ἀφελείας καὶ ζωηρότητος, ὅτι, κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν, εἶχον διέλθῃ δι' Ἰταλίας καὶ ἐπισκεφθῇ τὴν Αὐλὴν τῆς Ρώμης, καὶ δὲν ἤθελαν νὰ πιστεύσωσι τὸν Ἀργυρόπουλον, λέγοντα ὅτι πρὸ μικροῦ ἦν καὶ αὐτὸς εἰς τὴν Ρώμην. Ἐπειδὴ δ' ἐπέμενεν, ὁ ἕτερος τῶν ἡγεμονοπαίδων, ὁ Γεώργιος, τὸν ἠρώτησε. «Λοιπόν, ἀφ' οὗ λέγεις ὅτι εἶδες τὸν βασιλέα τῆς Ἰταλίας, εἶπέ μοι πῶς φαίνεται; Εἶναι πολὺ ὠραῖος;— Ὁχι, Πολὺ ἄσχημος. εἶπεν ὁ Ἀργυρόπουλος. — Ἀ τότε τὸν εἶδες, ἀνέκραξε μετὰ πεποιθήσεως ὁ μικρὸς Γεώργιος.

Μετὰ ταῦτα δ' ὁ Βασιλεὺς μοὶ ἐνεχείρισε κρυπτογραφικὸν τηλεγράφημα, ὃ ἔλαβε τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ἵνα τὸ ἀναγνώσω. Ἦν δὲ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν, καὶ προτείνοντος μεταρρυθμίσειν τοῦ προσωπικοῦ τῶν Γραμματέων τῶν Πρεσβειῶν, προσέτι δ' ἐξαιτοῦντος ν' ἀπαιτήσῃ ὁ Βασιλεὺς, ὥστε τὰ κατὰ τὰς περιστάσεις ταύτας ὑπὸ τῶν Δυνάμεων τοῖς ἄλλοις Χριστιανοῖς τῆς Ἀνατολῆς παραχωρηθησόμενα ὠφελήματα, ἐπεκταθῶσι καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας. Συνέταξα δὲ τὴν ἀπάντησιν, ἀναβάλλουσαν τὴν πρώτην πρότασιν, ὥς δὲ πρὸς τὴν δευτέραν λέγουσαν, ὅτι ὁ Βασιλεὺς φροντίζει, ἀλλ' ὅτι πρὸς τὸ παρὸν περὶ παραχωρήσεως ὠφελημάτων οὐδαμῶς πρόκειται.

Ἀφ' οὗ δ' ἀνεχώρησαν οἱ Βασιλεῖς εἰς Ῥουμπεγκάϊμ, τὸ μέρος, εἰς ὃ κατ' ἔτος συνήρχοντο συνήθως πανταχόθεν πάντα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας, ἠθέλησα νὰ ἐπισκεφθῶ τοὺς δύο ἐπισήμους Καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Λειψίας, τὸν Κάρολον Θείρσιον, ὃν πρὸ ἡμισείας ἔκαντοτετηρίδος ἐγνώριζον ξανθότριχον παιδίον, ὅτε κατῴκουν εἰς τοῦ πατρὸς του, καὶ τὸν βαθὺν γλωσσολόγον Κούρτιον, τὸν ἀδελφὸν τοῦ ἐν Βερολίνῳ, ἀλλ' ἀπέ-

τυχον δι' ἀμφοτέρους. Εἶτα δ' ὁδηγηθεὶς ὑπὸ τοῦ Προξένου κ. Ναοῦμ εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης τῶν **τεσσάρων ἐθνῶν**, ὅπου ὑπάρχει καὶ μνημεῖον τοῦ Ναπολέοντος, εἰς τὴν ἑκτακτον κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τοῦ χρόνου τελουμένην ἐμπορικὴν πανήγυριν καὶ τὸ ἑσπέρας εἰς τὸ θέατρον, ἐπέστρεψα τὴν ἐπιούσαν εἰς Βερολῖνον.

Ἐκεῖ, τὴν πρώτην ἡμέραν ἀφιέρωσα εἰς διπλωματικὰς ἐπισκέψεις, τὴν δ' ἐπιούσαν (1)13 Μαΐου) ἐζήτησα νὰ ἰδῶ τὸν Γορτσακόφ, ἐλθόντα καὶ καταλύσαντα εἰς τὴν Ῥωσικὴν Πρεσβείαν, ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσα, διότι κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν εἶχεν ἔλθῃ ὁ Αὐτοκράτωρ νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ. Ἦν δ' ἡ ἡμέρα ἐκείνη πολυτάραχος δι' ἐμέ, διότι, ἅμα ἐπιστρέψας εἰς τὴν οἰκίαν, ἔλαβον τηλεγράφημα τοῦ Βασιλέως, καλοῦντός με αὐθις πλησίον του εἰς Μαγδεβούργον κατὰ τὴν 12ην ὥραν, ὅτε ἡ Α. Μ. ἔμελλε νὰ διέλθῃ ἐκεῖθεν. Ἀλλὰ τὸ τηλεγράφημα μοὶ ἐπεδόθη κατὰ τὰς 11 1/2, ὥστε ἀδύνατον ἦν πλέον ν' ἀφιχθῶ ἐγκαίρως δι' ὃ καὶ ἀμέσως ἔσπευσα νὰ τηλεγραφήσω εἰς τὸν ἐν Μαγδεβούργῳ σταθμάρχην, ἵνα μάθω ἂν καὶ πότε ὁ Βασιλεὺς διῆλθε καὶ ποῦ διηυθύνθη, προσέτι δὲ καὶ εἰς τὸν κ. Γόρδισσεν, τὸν ἡμέτερον Γενικὸν Πρόξενον ἐν Ἀμβούργῳ, δι' οὗ εἵκαζον ὅτι ὁ Βασιλεὺς θὰ διέλθῃ, καὶ ἔλαβον μετ' ὀλίγον ἀπαντήσεις παρ' ἀμφοτέρων, ὅτι εἰς Ἀμβούργον φθάνει περὶ τὰς 4 1/2 καὶ ἀναχωρεῖ ἀνυπερθέτως ὥστε ἡ ἐκεῖ μετάβασίς μου ἀπέβαινεν ἐπίσης ἐντελῶς ἄσκοπος. Ἐχων δὲ πρόσκλησιν τοῦ Ἀγγλοῦ Πρέσβεως διὰ τὸ ἑσπέρας, ἡτοιμαζόμενη νὰ ὑπάγω εἰς τὴν συναναστροφὴν του, ὅτε νέον τηλεγράφημα, αὐτοῦ τοῦ Βασιλέως, μ' ἐκάλεσεν οὐχ' ἥττον εἰς Ἀμβούργον, δι' ὃ καὶ ἀπῆλθον τὴν αὐτὴν ἑσπέραν, ἡμίσειαν ὥραν πρὸ τοῦ μεσονυκτίου.

Ἐφθασα δ' εἰς τὰς 4 1/4· ἀλλ' ἐντελῶς ἀγνοῶν τὰ κατὰ τὴν πόλιν καὶ ποῦ ὁ Βασιλεὺς κατέλυσεν, ἀδυνάτου δ' ὄντος, κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην, ν' ἀπευθυνθῶ εἰς ἀρχὰς ἢ εἰς ἄλλον τινα, ἵνα πληροφορηθῶ, ἠρώτησα εἰς τὸν σταθμόν, καὶ ὁ μὲν σταθμάρχης μοὶ εἶπεν ὅτι ὑπάρχει τις ἑπαυλὶς ἐκτὸς τῆς πόλεως, ὁρισμένη κυρίως διὰ τοὺς ξένους ἡγεμόνας, ὅταν ἐπισκέπτονται τὸ Ἀμβούργον.

Λαβὼν λοιπὸν ἅμαξαν μετέβην εἰς αὐτήν, οὐ μικρὸν ἀπέχουσιν τοῦ σταθμοῦ. Ἄλλ' οὐδεὶς ἐκεῖ ἐνόει περὶ τίνος Βασιλέως ὠμίλουν καὶ τί ἐζήτουν. Ἠρώτησα καὶ νὰ πληροφορηθῶ ποῦ κατοικεῖ τῆς Ἑλλάδος ὁ Πρόξενος, οὗ εἶπον τὸ ὄνομα, καὶ ὁ ὑπνηλὸς θυρωρός, ὅστις μᾶς ἠνέωξεν, ἔδωκε διεύθυνσιν τινα εἰς τὸν ἁμαξηλάτην. Οὕτω, μετὰ μακρὰν πορείαν, πάλιν εἰσῆλθομεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἔστημεν τέλος ἐμπρὸς οἰκίας, ἣτις μοὶ ἐφάνη λίαν πενιχρά, καὶ δὴ ὅυπαρὰ διὰ τὴν ἀξιοπρέπειαν Γενικοῦ Προξενείου. Οὐχ' ἦττον ἐκωδώνισα καὶ ἅπαξ καὶ δις καὶ πολλάκις, μέχρις οὗ ἐν παράθυρον ἠνεώχθη εἰς τὸν δεύτερον δόμον, καὶ γέρον, φέρων τὸν νυκτικὸν πύλον, ἐφάνη εἰς αὐτὸ καὶ ὀργίλως ἠρώτησε, τίς εἶναι καὶ τί θέλει.

— Κατοικεῖ ἐδῶ ὁ Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος κ. Γόρδισσεν; ἠρώτησα.

— Αἶ! τί γνωρίζω ἐγὼ περὶ Γόρδισσεν καὶ περὶ Προξένου! ἔκραξεν ὁ εἰς τὸν ὕπνον του ταραχθεὶς γέρον, καὶ ἔκλεισε τὸ παράθυρον μετὰ βίας.

Εὐτυχῶς εἰς τὸ ὑπόγειον τῆς οἰκίας ὑπῆρχεν οἰνοπωλεῖον, ἥδη ἀνοίξαν τὴν πύλην του, πρὶν ἢ ἀνοιχθῶσιν αἱ τῆς ἀνατολῆς, καὶ εἰς ἐωθινώτατος αὐτοῦ θαμῶν, ἀκούσας τὴν συνδιάλεξιν, προσέφερεν, ἐν τῇ τρυφερότητι τοῦ αἰσθήματος, ἣν ὁ οἶνος πολλάκις ἐμπνέει, νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ που, ὅπου δυνάμεθα ἴσως νὰ λάβωμεν τὴν ζητουμένην πληροφορίαν. Τῷ ὄντι δὲ μᾶς ἔφερεν εἰς ἄλλο τι, οὐ λίαν μακρὰν κείμενον κατάστημα, καὶ ὁ διευθυντὴς αὐτοῦ εἶπεν εἰς τὸν ἁμαξηλάτην τὴν διεύθυνσιν τοῦ προξενείου.

Ἴδου λοιπὸν ἡμεῖς κατευθυνόμενοι τέλος πρὸς τὸν λιμένα καί, μεθ' ἱκανὴν πορείαν, ἦλθομεν ἐμπρὸς οἰκίας, εἰς ἣν ἐκ νέου ἤρχισεν ἡ κωδωνοκρουσία. Ἐδῶ δ' ἠνεώχθη τέλος ἡ πρόσγειος θύρα, ἀλλ' ὀπίσω αὐτῆς ἐκρύβη ὁ ἀνοίξας, διότι, κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην, ὥς πρὸς τὴν στολὴν ὀλίγον διέφερε τοῦ Ἀδάμ μετὰ τὴν ἁμαρτίαν, φέρων, ἀντὶ τοῦ φύλλου συκῆς, ἐν ἀπλοῦν καὶ βραχὺ χιτῶνιον. Ἐρωτηθεὶς δὲ καὶ αὐτὸς περὶ τοῦ κ. Προξένου, εἶπεν ὅτι ἐκεῖ ἦν μόνον τὸ Προξενεῖον, τοῦ δὲ κ. Προξένου τὴν διεύθυνσιν ἔδωκεν εἰς τὸν ἁμαξηλάτην.

Ἴδου πάλιν νέαν πορείαν, ἀλλὰ ταύτην τὴν τελευταίαν τοῦλάχιστον. Ὅτε λοιπὸν ἐφθάσαμεν εἰς τὴν ὑποδειχθεῖσαν οἰκίαν, ἀξιοπρεπῇ ταύτην καὶ ὥραϊαν, ἐκωδώνισα καὶ ἐνταῦθα πολλάκις, μέχρις οὗ ὑπηρέτης, ἐξυπνήσας, ἠνέωξε. Τὸν ἠρώτησα λοιπὸν ἂν κατοικῇ ἐκεῖ ὁ κ. Γόρδισσεν, Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος.

«Ὁ κ. Γόρδισσεν», ἀπεκρίθη «μάλιστα, καὶ Γενικὸς Πρόξενος οὐχὶ ὅμως τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ τῆς Τουρκίας».

— «Ἀπατᾶσαι», τῷ εἶπον, «ὁ κ. Γόρδισσεν...

— «Δὲν ἀπατῶμαι», ἀπήντησεν. Ὁ κ. Γόρδισσεν, Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος εἶναι υἱὸς τοῦ αὐθέντου μου, Γενικοῦ Προξένου τῆς Τουρκίας· καὶ εἰς τὸν ἠνίοχον ἔδωκε καὶ τοῦ υἱοῦ τὴν διεύθυνσιν.

Τέλος ἀνεκαλύψαμεν τὴν οἰκίαν καὶ τούτου. Εἰς τὴν ἐνταῦθα δὲ κωδωνοκρουσίαν ἀπήντησεν ὑπηρέτρια, εἰποῦσά μοι ὅτι ὁ κ. Πρόξενος ἐκοιμᾶτο.

— «Εἶναι φυσικόν», τῇ εἶπον. «Ἀλλά, παρακαλῶ, ἐξύπνισόν τον καὶ δός τῷ τοῦτο τὸ γραμματίον». Καὶ, εἰς τὸ ἐπισκεπτήριόν μου, ἔγραψα τὴν παράκλησιν νὰ μ' εἰπῇ ποῦ κατέλυσεν ὁ Βασιλεὺς.

Μετ' ὀλίγον δ' ἐπέστρεψεν ἡ ὑπηρέτρια φέρουσα ἐπὶ τεμαχίου χάρτου γεγραμμένον: «Ξενοδοχεῖον τῆς Εὐρώπης», καὶ οὕτω, μετὰ τὰς ἀλλεπαλλήλους περιπετείας, εὔρον τὸ Βασιλικὸν κατάλυμα καὶ ἐπέξευσα εἰς αὐτὸ κατὰ τὰς 6, ὅτε μόλις ἐξύπνων οἱ Ὑπασπισταί, οἱ δὲ Βασιλεῖς ἐκοιμῶντο. Μετ' οὐ πολὺ ὅμως μ' ἐδέχθη ὁ Βασιλεὺς εἰς τὴν αἴθουσαν, ἐν ἣ ἦν καὶ ἡ Βασίλισσα καὶ πᾶσα ἡ Βασιλικὴ οἰκογένεια. Εἵχομεν δὲ μακρὰν συνδιάλεξιν, δι' ἣν, ὡς φαίνεται, καὶ ἐκλήθην, καί, ἐπανελθὼν εἰς τὸ θέμα τοῦ τηλεγραφήματος, ὃ εἶχον ἀναγνώσῃ ἐν Λειψίᾳ, ἀνεγνώριζεν ἤδη ὁ Βασιλεὺς, ὅτι, ὅταν ἡ Εὐρώπη πολλὰ προσπαθῇ ὑπὲρ τῶν ἐν Τουρκίᾳ Σλαύων, ἐστὶ βεβαίως δίκαιον ν' ἀπαιτῶμεν νὰ μὴ λησμονῇ καὶ τοὺς Ἕλληνας. Ἡ Α. Μ. ἐφαίνετο ἀναγκαῖον νομίζουσα νὰ συμπληρώσῃ κατὰ ταύτην τὴν διεύθυνσιν τὰς ἐν Λειψίᾳ δοθείσας μοι ὁδηγίας.

Εὐθὺς δὲ σχεδὸν μετὰ ταῦτα συνώδευσα τοὺς Βασιλεῖς ἀπερχομένους εἰς Λυβέκην, κατ' ἀρχὰς διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, μετὰ

τῆς συνοδείας, εἶτα δ' ἐπλεύσαμεν ἐπὶ δύο ὥρας, καὶ ἐπὶ τοῦ πλοῦ παρετέθη τὸ πρόγευμα, εἰς ὃ ἐκάθησα παρὰ τῇ Βασιλίσση, κατὰ διαταγὴν δὲ τοῦ Βασιλέως προσεκάλεσα καὶ τὸν συνοδεύσαντά με Πρόξενον κ. Γόρδισσεν νὰ καθήσῃ καὶ αὐτὸς εἰς τὴν Βασιλικὴν τράπεζαν. Ἐκ Λυβέκης ἡ Βασιλικὴ οἰκογένεια ἀπῆλθεν εἰς Κοπενάγην, ἐγὼ δέ, μείνας ὀπίσω, συμπεριῆλθον μετὰ τοῦ Προξένου τὴν Ἀνσεατικὴν πόλιν, καὶ ἐπεσκέφθην τὰς ἀρχαιοφανεῖς αὐτῆς οἰκοδομάς, ἐν αἷς λίαν περίεργος ἐστὶν ἡ Πύλη, ἣτις, κατὰ τὸ 1477, ὠχυρώθη διὰ στρογγύλων πύργων, φαινομένων ὡς ἀνεμόμυλοι.

Ἐν Ἀμβούργῳ ἐπέστρεψα μετὰ τοῦ κ. Γόρδισσεν, ἐξενίσθην δὲ ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ *Ὶπόγειον* (Cave) τοῦ Walker, τὸ ἐπισημότερον τῶν ἐστιατορίων τῆς πόλεως, καὶ εἶτα εἰς τὸ θεωρεῖόν του εἰς τὸ θέατρον. Περὶ δὲ τὸ μεσονύκτιον ἀπῆλθον εἰς Βερολῖνον.

Ἀμα δ' ὡς ἀφίχθην, ἵνα μὴ ἀφήσω ἀνενέργητα τὰ ἐξ Ἀθηνῶν μοι ἐπιστελλόμενα, παρέστησα εἰς τὸ Ὶπουργεῖον τὰς ἀξιώσεις ἡμῶν, τοῦ νὰ μὴ παραμεληθῶσιν ὑπὸ τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν Ἑλλήνων τὰ δικαιώματα· ἀλλὰ καὶ ὁ Ὶπουργὸς Bülow καὶ ὁ Ὶφυπουργὸς Ὶράδοβιτς καὶ πάντες μεθ' ὧν συνδιελέχθην, μοὶ εἶπον τὸ αὐτό, ὅτι ἡ Εὐρώπη ἐπιθυμεῖ τὴν εἰρήνην, καὶ θὰ ἐβλάπτομεν καιρίως τὰ συμφέροντα ἡμῶν, εἴτι ἐπράττομεν πρὸς τὴν τάσιν ταύτην ἀπαῖδον.

Ἐλαβον δὲ τηλεγράφημα τοῦ Ὶπουργοῦ Κοντοσταύλου ἐπιπληττόν με, διότι δὲν ἐτηλεγράφησα εἰς τὴν κυβέρνησιν τὰ συμβαίνοντα· ἀλλ' ἀπήντησα ἀμέσως ὅτι οὐδὲν ἐδυνάμην νὰ τηλεγραφήσω, ὅτε οὐδὲν συνέβαινε. Μετὰ δὲ ταῦτα διετάχθην αὐθις νὰ ζητήσω νὰ μετάσχη καὶ ἡ Ἑλλὰς τοῦ μελετωμένου Συνεδρίου διὰ τ' ἀφορῶντα τὴν Βουλγαρίαν. Καὶ τοῦτο μὲν ἔπραξα· ἀλλ' ἡ ἀπάντησις, ἣν ἔλαβον πανταχόθεν, ἦν ὅτι, ἂν τοῦτο ἐχορηγεῖτο εἰς τὴν Ἑλλάδα, θὰ ἐζητεῖτο ὑπὸ πάντων τῶν μικρῶν κρατῶν. Ἄλλως τε δ' ὅτι ἡ Γερμανία δὲν θ' ἀνθίστατο εἰς τὴν ἡμετέραν ἀξίωσιν, ἂν συγκατένευον εἰς αὐτὴν αἱ κυρίως ἐνδιαφερόμεναι Δυνάμεις, ἡ Ὶρωσσία καὶ ἡ Αὐστρία. Ἐγραψα, ἐπομένως, τῷ Βραΐλα καὶ τῷ Ὶψηλάντῃ νὰ ἐρευνήσωσι, τί φρονοῦσι περὶ

τούτου αἱ δύο αὐλαί: τῷ δὲ Βασιλεῖ, ὅτι καλὸν ἐστὶ νὰ μὴ εἴμεθα ἀνέτοιμοι, διότι, «ἂν ἡ Ῥωσσία ἐρεθισθῇ», ὁ πόλεμος ἐδύνατο νὰ προκύψῃ, μὴ ὦν τότε ἡμῖν ὠφέλιμος.

Ἐκ δὲ Κοπενάγης μοὶ ἐτηλεγράφησεν ὁ Ὑπασπιστὴς Γηλ-δεγκρόν, ὅτι ὁ Βασιλεὺς ἡσθένει εἰς βαθμὸν, ὥστε ἡδυνάτει ν' ἀναγνώσῃ, ἃ τῷ ἔπεμπον ἔγγραφα. Μετ' ὀλίγον ὁμῶς μοὶ ἐτηλεγραφήθη ἡ ἀνάρρῳσίς του.

Δυσσαρεστότάτόν τι δὲ μοὶ συνέβη τῇ 7)19 Μαΐου, ὅτε, προσκληθεὶς εἰς Ποτσδάμην εἰς ἐσπερίδα τοῦ Διαδόχου, ἔφθασα εἰς τὸν σταθμὸν ἀκριβῶς, καθ' ἣν στιγμὴν εἶδον ἤδη ἀναχωρήσασαν τὴν ἀμαξοστοιχίαν, ὥστε δὲν ἐπρόφθασα, καὶ ἠναγκάσθην νὰ τηλεγραφήσω ὅτι ἡσθένησα, ὡς τὸ αὐτὸ ἀπήντησα καὶ τῷ Βεγκεν-δόρφ, Γραμματεῖ τῆς Ῥωσσικῆς Πρεσβείας, παρ' ᾧ ἐπίσης προσεκλήθην, ἵν' ἀπαντήσω τὸν Πρίγκηπα Λεϋχτεμβέργ. Ἦσαν δὲ παρὰ τῷ Διαδόχῳ οἱ Ῥάδοβιτς, ὁ Φίλιππόρν, ὁ Κούρτιος κτλ.

Ἦλθε δὲ τῇ 24 Μαΐου (5 Ἰουνίου) ἡ εἶδησις, ὅτι ὁ Σουλτάνος ἠνέωξε τὰς φλέβας του διὰ τῆς ψαλλίδος, ἣ ὀρθότερον ὅτι τῷ τὰς ἠνέωξαν, καὶ ἐγὼ ἐξηκολούθησα γνωμοδοτῶν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον νὰ μένωμεν μὲν ἡσυχοί, ἵνα οὐδεμίαν ἀναλάβωμεν εὐθύνην τῶν ἴσως συμβησομένων, ἀλλὰ δραστηρίως νὰ παρασκευαζώμεθα, ἵνα αἱ περιστάσεις μὴ μᾶς διαφύγωσιν.

Ἀμα ἀφίχθεις τὸ πρῶτον εἰς Βερολῖνον, ἐρευνήσας, εἶχον πληροφορηθῇ ὅτι, εἰς τὰς δημοσίας ἀποθήκας ὑπῆρχον πολλαὶ μυριάδες ὅπλων Chassepot ἀνεπάφων, ὧν οὐδεμία χρῆσις εἶχε γίνῃ ἐπὶ τοῦ πολέμου, οὐδ' ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ τοῦ λοιποῦ, τῆς Γερμανίας παραδεχθείσης ἄλλο ἐντελέστερον ὅπλων σύστημα. Συνδιαλεχθεὶς ἐπομένως μετὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν κ. Κάνεκε, ἔγραψα εἰς Ἀθήνας, ὅτι δυνάμεθα νὰ λάβωμεν ὅσα ἠθέλομεν ἐκ τῶν ὅπλων τούτων, πρὸς δραχμὰς περίπου 20 τὸ ἔν. Ἐδύναντο δὲ νὰ χρησιμεύσωσι καὶ εἰς τὸν στρατὸν ἡμῶν, καὶ νὰ μείνωσιν εἰς τὰς ἀποθήκας τῆς Ἑλλάδος ἀποτεταμιευμένα δι' ἐνδεχομένας περιπετείας. Καὶ ἐπὶ μακρὸν μὲν ἔμεινα ἄνευ ἀπαντήσεως καὶ ὁδηγιῶν. Τέλος δ' ἐπέμφθη Ἐπιτροπή, προεδρευομένη ὑπὸ τοῦ κ. Μάνου, ἐντελῶς δ' ἄσχετος μετ' ἐμοῦ, ἥτις,

ἄγνοῶ διὰ τίνας λόγους, ἀποποιηθεῖσα τὴν ἄμεσον μετὰ τῆς Γερμανικῆς Κυβερνήσεως διαπραγματεύσιν, συνεβλήθη μετὰ τινος Ἰουδαίου μεσίτου Levinstam, ὅστις, ἐπὶ ἀνωτέραις τιμαῖς, τῇ ὑπεσχέθη ἄλλα ὅπλα, ἀλλὰ μόνον τὰ ἡμίση αὐτῶν εὐρέθησαν εἰς κατάστασιν, ἵνα ὅπως δήποτε, χρησιμεύσωσιν. Οὐδ' ἐφρόντισε παντάπασιν ἡ Ἐπιτροπὴ νὰ ἔλθῃ εἰς σχέσεις μετὰ τοῦ τότε ἐν Βερολίνῳ οἰκοῦντος Στρατηγοῦ Βερδάν, μεθ' οὗ ἐγὼ ἐπίσης διετέλουν εἰς διαπραγματεύσεις.

Ἐξ Ἀθηνῶν ὁ Ἀγγελος Βλάχος μοι ἔπεμψεν ἔμμετρον μετάφρασιν τοῦ Φειδίου του, διὰ νὰ τὴν δημοσιεύσω ἐν τῇ Rundschau τοῦ Ῥοδενβεργ· ἀλλ' οὗτος μοι εἶπε, πρῶτον μὲν ὅτι δὲν δημοσιεύει ποιήματα, εἶτα δ' ὅτι ἡ μετάφρασις ἦν κακίστη καὶ ἐκδόσεως ἀνεπίδεκτος. Τότε, κατὰ παράκλησίν μου, ἡ κυρία Hohenhausen ἀνέλαβε νὰ τὴν διορθώσῃ. Ἀλλὰ καὶ αὕτη, ἐπιχειρήσασα, ἀπέσχε τοῦ ἔργου. Ὁ δ' ἐκδότης Καλβάρης, εἰς ὃν τέλος κατέφυγον, ὑποσχεθεὶς ἐπίσης νὰ ἐπιφέρῃ τὰς δεούσας διορθώσεις, εὔρε καὶ αὐτὸς ἀκατόρθωτον πᾶσαν διόρθωσιν.

10 Τῇ 5)17 Ἰουνίου ἐδείπνησα μετὰ πολλῶν ἐπὶ ἐπιστήμῃ ἰδίως διακρινομένων παρὰ τῷ Πρίγκηπι Μείνιγγεν, ὅστις μᾶς ἔπαιξεν ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου μέρη τινα μουσικῆς τῶν χορῶν τῶν Περσῶν τοῦ Αἰσχύλου, ἣν συνέθεσε.

Μετ' ἄλλων πάλιν ἐνδόξων ἐπιστημόνων συνεστιάσθημεν, ἐγὼ καὶ ἡ σύζυγός μου, μετὰ τινος ἡμέρας παρὰ τῷ κ. Bunsen. Ἦσαν δ' οἱ γνωστότεροι τῶν συνδαιτυμόνων οἱ Max Müller, Dunker, Hübner, μετὰ τοῦ γλωσσολόγου Abel. Παρὰ δὲ τῷ μεγάλῳ Αἰγυπτιολόγῳ Λεψίῳ συνεστιάσθη μετὰ τῶν Treischke, Κουρτίου, Βαττενβάχ, Βέβερ καὶ ἄλλων,

Θλιβερώτατον συμβὰν ἐβύθισεν εἰς πένθος τὴν οἰκογένειαν τῆς ἀνεψιᾶς μου κυρίας Δίξονος. Ὁ 18ετής υἱός της Κάρολος, ῥιφθεὶς εἰς τὸν ποταμὸν, ἵνα σώσῃ τὸν κινδυνεύοντα ἑξάδελφόν του, ἐκεῖνον μὲν ἔφερεν εἰς τὴν ὄχθην, ἀλλ' αὐτὸς ἐπνίγη.

Τῇ 1ῃ δὲ Ἰουλίου (ν) ἦλθεν ἡ εἶδησις, ὅτι οἱ Σέρβοι ἐκήρυξαν εἰς τὴν Τουρκίαν τὸν πόλεμον. Τότε, πορευθεὶς εἰς τὸ Ὑπουργεῖον, ὑπέδειξα τῷ κ. Ῥαδοβίτς, πόσον ἀνοήτως πράττει

ἡ Πύλη μή, διὰ δικαίων παραχωρήσεων, ἐπιζητοῦσα ἡμῶν τὴν φιλίαν, διότι, ἂν ταχθῶμεν μετὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτῆς, αὐτὴ θὰ πταίῃ, τῆς δ' Εὐρώπης τὸ συμφέρον ἔσται ἡμᾶς νὰ ὑποστηρίξῃ. Εἰς δὲ τὸν Κουμουνδοῦρον ἔγραψα ἐπανειλημμένως, ὅτι πρέπει ἀφεύκτως νὰ παρακινηθῶσι καὶ οἱ ἔξω Ἕλληνες νὰ ἐγείρῳσιν ἀπαιτήσεις, ἡ δ' Ἑλλὰς νὰ ὑποστηρίξῃ αὐτὰς διπλωματικῶς, ἐν ταυτῷ ἐπιταχύνουσα, ὅσον ἔνεστι, τὰς στρατιωτικὰς τῆς παρασκευάς, διότι ταύτην τὴν στιγμὴν ἐνόμιζον τὴν δι' ἡμᾶς καταλληλοτάτην πρὸς λύσιν τοῦ Ἀνατολικοῦ Ζητήματος, ὅτε πᾶσα ἡ Εὐρώπη θὰ ἦν ὑπὲρ ἡμῶν βεβαίως, μᾶλλον ἢ ὑπὲρ παντὸς ἄλλου ἀπαιτητοῦ τῆς ὀθωμανικῆς κληρονομίας. Ἐν τῇ ἀνατολικῇ δὲ θυέλλῃ, ἂν ἐξεγερθῶσι καὶ οἱ ἔξω ὁμογενεῖς, ὅτι ἡ Ἑλλὰς ὀφείλει νὰ μείνῃ κατ' ἀρχὰς ἐν εἰρήνῃ, διπλωματικῶς ὑπὲρ αὐτῶν ἐνεργοῦσα. Τὰς δὲ περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Ἀνατολῆς καὶ περὶ τῆς θέσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἰδέας μου ἐπροσπάθουν νὰ μεταδώσω καὶ εἰς τὸ Γερμανικὸν Ὑπουργεῖον, καὶ ὁ κ. Bülow ἐφαίνετο πειθόμενος εἰς αὐτάς. Παρὰ Ῥώσσω δὲ διπλωματῶν, μεθ' ὧν συνδιελεγόμην καὶ συνεζήτουν, ἐμάνθανον, ὅτι ἡ Ῥωσσία θέλει μεγάλην μὲν καὶ ἀνεξάρτητον Σλαβονίαν, μικρὰν δ' ἐλευθέραν Ἑλλάδα καὶ Κωνσταντινούπολιν ἀνεξάρτητον.

Ὁ συντάκτης δὲ τῆς Βορειογερμανικῆς Γενικῆς Ἐφημερίδος μεθ' οὗ πολλάκις περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Τουρκίας διελεγόμην, τοσοῦτον ἐπείθετο εἰς τὰς θεωρίας μου, ὥστε εἶπέ ποτε τῷ Ἀνδράσῃ καὶ τῷ Ἀμμερλέϋ, ὅτι οὐδεὶς, ὡς ἐγώ, γνωρίζει τὰ τῆς Ἀνατολῆς.

Εἰς ὥραίαν ἑσπερινὴν συναναστροφὴν μετὰ θεατρικῶν παραστάσεων παρέστην τῇ 4ῃ Ἰουλίου (ν.) εἰς τοῦ Ἀμερικανοῦ Πρέσβεως Bancroft Davis, πανηγυρίζοντος τὴν ἑκατονταετηρίδα τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς πατρίδος του.

Τῇ δ' ἐπιούσῃ, ἐδέχθην τὴν ἐπίσκεψιν λίαν διακεκριμένου καὶ εὐπαιδευτοῦ νέου Ῥωμούνου, τοῦ μετὰ ταῦτα, ὡς Ὑπουργοῦ διαπρέψαντος, κ. Μαγιορέσκου.

Καὶ ἄλλην δ' ἐδέχθην τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐπίσκεψιν τῶν σοφῶν Hefter καὶ Greist, ὀλίγον ἐκπλήξασάν με, διότι ἦλθον νὰ μ' εὐ-

χαριστήσωσι, δι' ὃ ἔλαβον Ἑλληνικὸν παράσημον, χωρὶς ἐγώ, οὔτε νὰ προτείνω αὐτό, οὔτε περὶ αὐτοῦ νὰ ἐρωτηθῶ. Ὁ κ. Γναῖστ μάλιστα ἐξεπλήττετο, ὅτι ἔλαβε τὸ τῶν Ἀνωτέρων Ταξι-αρχῶν, καὶ ἀπέδιδε τὴν ἑκτακτον ταύτην τιμὴν εἰς τὸ ὅτι ἦν γαμβρὸς τοῦ ἐξοχωτάτου τῶν Ἑλληνιστῶν Α. Bodech. Τὸν ἀφῆκα δ' εἰς τὴν πεποίθησιν ταύτην, καίτοι ἐννοῶν ὅτι τὸ ἔλαβε διότι ὁ ἡμέτερος Ὑπουργός, κ. Κοντόσταυλος, εἶχε ποτε φοιτήσῃ παρ' αὐτῷ, διδάσκοντι τὴν Πολιτικὴν Δικονομίαν.

Ἦρξατο δὲ τότε ἡ ἔκδοσις ἐν Βιέννῃ τῆς ἑφημερίδος *Messenger de Vienne*, συνταττομένης κατὰ τάσιν φιλελληνικὴν ὑπὸ Βολόφσκη, ὃν παντοίως, διὰ συστάσεων καὶ δι' ἀποστολῆς ἄρθρων καὶ πραγματειῶν ὑπεστήριξα, δι' ὃ καὶ οὗτος, ἐξ εὐγνωμοσύνης, οὐ μόνον μετάφρασιν (ὑπ' ἐμοῦ γενομένην) τριῶν διηγημάτων μου ἐξέδωκε τὸ πρῶτον εἰς ἐπιφυλλίδας καὶ εἶτα ὁμοῦ καὶ εἰς βιβλίον, ὃ ἀφιέρωσε τῷ κ. Ζάππα, ζητήσας καὶ λαβὼν τὴν περὶ τούτου ἄδειάν μου, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ πρώτῳ ἀριθμῷ του κατάχρησιν ἐποιήσατο τοῦ ὀνόματός μου, περὶ οὗ ἔσπευσα νὰ τῷ γράψω ἀμέσως, διαμαρτυρόμενος. Τῷ δ' ἐν Ὁδησσῷ ἡμετέρῳ Προξένῳ, ὅστις ἐδίσταζε νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν ἑφημερίδα, διότι, ὑπὸ Πολωνοῦ γραφομένη, ἐπόμενον ἦν νὰ πρεσβεύῃ ἀρχὰς ἀντιῤῥωσσικάς, ἔγραψα ὅτι τοῦτο οὕτω δὲν εἶχε, διότι ἡ ὑποστήριξις τῶν συμφερόντων τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἦν ἡ κλῆσις αὐτῆς.

Προσφιλέστατον δὲ καὶ θλιβερόν δῶρον ἔλαβον τότε ἐξ Ἑλλάδος, τὴν φωτογραφίαν τοῦ τάφου τοῦ Αἰμυλίου μου, φεῦ, ὅ,τι μόνον ἐπὶ γῆς μᾶς μένει τοῦ παμφιλτάτου υἱοῦ μου, ὅστις, ἂν ἔζη, θὰ ἦν τὸ καύχημα ἡμῶν καὶ ἀγλαΐσμα τῆς Πατρίδος του.

Ἀφ' ἑτέρου δὲ χαρᾶς ἐνεπλήσθην δεχθεὶς ἐν Βερολίνῳ τὸν φίλτατόν μοι Ἀριστείδην, ὑγιέστατον, κατὰ τὸ φαινόμενον, μετὰ τῆς συζύγου του, τὰ δὲ παιδιά του εἶχαν μείνῃ εἰς Λιβόρνον, ἔνθα ἐπέμψαμεν τὸν Ὁθωνα νὰ τὰ παραλάβῃ. Μετ' ὀλίγας δ' ἡμέρας ἔφθασε καὶ ὁ Εὐγένιος παρ' ἡμῖν.

Περὶ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον ἔλαβον ἐξ Ἀγγλίας ἐπιστολὴν τοῦ σοφωτάτου τῶν Ἰνδολόγων Max Müller, στενῶς συνιστῶντά

μοι τὸν Ἑλληνα Μυριανθέα (ὁμώνυμον τῷ ἡφemerίῳ τῆς ἐν Λονδίνῳ Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας), ὡς ἐξόχως εἰδήμονα τῆς σανσκριτικῆς γλώσσης καὶ ἀρχαιολογίας, καὶ ἔπεμψα ἀμέσως αὐτὴν εἰς τὴν Κυβέρνησιν, παριστῶν ὅτι ἀξιοπρεπὲς καὶ ἀναγκαῖον διὰ τὸ Ἑλληνικὸν Πανεπιστήμιον νὰ συστηθῇ εἰς αὐτό, διὰ τοὺς ἐξ ἐπαγγέλματος φιλόλογους, ἔδρα τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἐν ἣ ἡ Σανσκριτικὴ τὴν πρώτην κατέχει θέσιν. Ἀλλ' αἱ παραστάσεις μου οὐδεμίαν εὐρον ἠχώ, καίτοι πολλάκις ἔκτοτε ἐπαναληφθεῖσαι, καθ' ὅσον καὶ τοῦ Max Müller αἱ πρὸς ἐμέ καὶ ἔγγραφαι καὶ προφορικαὶ συστάσεις πολλάκις ἐπανελήφθησαν, καὶ εἰς ἀπόδειξιν μοι ἔπεμψε καὶ ἔργον τοῦ νέου Ἑλληνοῦ περὶ τινος ἰνδοελληνικοῦ μυθολογικοῦ ζητήματος. Ὁ κ. Μυριανθεὺς ἀπῆλθε ζητήσας θέσιν εἰς Ἀμερικὴν.

Τῇ 15)27 Ἰουλίου, μεταβάς, μετὰ τῆς νύμφης μου Λουκίας, εἰς Ποτοδάμ, ἐπεσκέφθην τὸν Πρόσβυν τῆς Ἀγγλίας L. Oddo Russel, ὅστις, ἐν μακρᾷ συνδιαλέξει περὶ τῆς τότε καταστάσεως τῶν πραγμάτων, μοι εἶπεν, ὅτι, κατὰ τὰς θεωρίας τοῦ Δέρβυ, ὀρθοτέρας κατ' αὐτὸν τῶν τοῦ Δισραέλη, ἢ Τουρκία τάχιστα ἐχώρει πρὸς τὴν διάλυσίν της, ἡ δ' Ἀγγλία οὐδόλως ἐπιδιώκει αὐτῆς τὴν σωτηρίαν, ἀλλὰ μόνον οὐδετερότητα τηρεῖ ἐν τῇ παρουσίᾳ τῶν πραγμάτων θέσει. Περὶ τοῦ ὅτι ὁ Σουλτάνος ἐδολοφονήθη, οὐδεμίαν εἶχεν ἀμφιβολίαν, τὸν δ' ἐν Βερολίνῳ Πρόσβυν τῆς Τουρκίας ἐξετίμα, ὡς λίαν ἀπλοϊκόν. Ἀλλ' ἐν τοῖς τότε πράγμασιν οὐδένα ἔβλεπε λόγον, ἵνα ἡ Ἑλλὰς περιμένη ἀμοιβὴν παρὰ τῆς Εὐρώπης, ἥτις οὐδὲ τοῖς ἔξω Ἑλλησὶ τι θὰ δώσῃ, ἐν ὅσῳ ἡ Τουρκία διατηρεῖται. Τούτων ὅμως ἀκριβῶς τ' ἀντίθετα μοι ἐπέστελλεν ὁ Ὑψηλάντης, ὅτι ἐν Βιέννῃ τῷ ὑπεσχέθησαν ἀμοιβὴν διὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλ' ἂν ὑπεσχέθησαν, δὲν ἐτήρησαν τὴν ὑπόσχεσιν, ἐγὼ δὲ δὲν ἐδυνάμην νὰ ἐννοήσω ἀμοιβὴν τίνος ἢ διὰ τί. Ἐξ Ἀθηνῶν δὲ ἡ γνώμη τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Κοντοσταύλου ἦν, ὅτι τὰ πάντα ἔχομεν νὰ περιμένωμεν παρὰ τῆς Ἀγγλίας, καὶ μοι ἔγραφεν, ὡς ἀπαιτῶν νὰ τῷ εἰπῶ ὅτι ἡ Γερμανία συμπράττει μετὰ τῆς Ἀγγλίας, ἐν ᾧ, ἐξ ἐναντίας, κατὰ πάσας τὰς παρατηρήσεις μου, ἐφαίνετο λίαν δυσηρόστημένη κατὰ

τῆς τότε Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως. Ἦρξατο δὲ τότε λόγος γινόμενος καὶ περὶ συγκροτήσεως εὐρωπαϊκοῦ Συνεδρίου πρὸς κανονισμόν τῶν ἐν ταῖς Σλαυϊκαῖς χώραις τῆς Τουρκίας ἀνησυχιῶν, αἷς ἐξήγειραν αἱ ἐν Βουλγαρίᾳ ὠμότητες.

Ἐγὼ δέ, ἐν ὧσιν ἔβλεπον τοὺς Σλαύους μαχομένους ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας των, ἤθελον, καὶ ἐπισήμως τε καὶ ἰδιωτικῶς ἔγραφον πρὸς τὸν Ὑπουργὸν Κοντόσταυλον καὶ τὸν Πρωθυπουργὸν Κουμουνδοῦρον, νὰ μὴ ἴστανται ἀπαθεῖς οἱ ἔξω Ἕλληνες, νὰ ἐγερθῶσι καὶ αὐτοί, ἵνα μὴ μείνωσιν ἀμέτοχοι τῆς διανομῆς τῶν βραβείων κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς νίκης, ἢ δ' ἐλευθέρα Ἑλλάς, ἐν εἰρήνῃ διατελοῦσα, κατὰ τὴν ἀξίωσιν τῆς Εὐρώπης, νὰ ὑποστηρίξῃ μὲν ἐκείνους διὰ λόγου, διὰ διπλωματικῆς παρεμβάσεως καὶ διὰ παντὸς θεμιτοῦ τρόπου, νὰ χορηγῇ δ' ἐγγυήσεις εἰς τὴν Εὐρώπην, περὶ τοῦ ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς ἔσται τὸ στοιχεῖον τοῦ πολιτισμοῦ ἐν Ἀνατολῇ, καὶ ἐν τέλει δ', ἂν ἡ ἀποχὴ αὐτῆς καταστῇ ἀδύνατος, νὰ κατέλθῃ ἐπίσης εἰς τὸν ἀγῶνα. Ἀλλ' αἱ γινώμαι καὶ προτροπαί μου ὀλίγην ἤσκουν ἐπιρροὴν ἐν Ἀθήναις.

Ἐν δὲ Κρήτῃ διεδόθη ἡ εἰδησις ὅτι ἐνέργειαι ἐγένοντο ὥπως ἡ νῆσος κηρυχθῇ ἡγεμονία ἀνεξάρτητος, καὶ ἐκλέξῃ, ὡς ἡγεμόνα αὐτῆς, τόν.... Ὑψηλάντην, περὶ οὗ ἐνομιζέτο ὅτι πολλὰ ἑκατομμύρια εἶχεν ἀρτίως κληρονομήσῃ παρὰ τοῦ ἀποβιώσαντος πενθεροῦ του. Πολλοὶ μάλιστα ἐπίστευον ὅτι ταῦτα προήρχοντο ἐκ πρωτοβουλίας αὐτοῦ τοῦ Ὑψηλάντου. Ἐγὼ δέ, θεωρῶν τὴν τοιαύτην ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος μόνωσιν τῆς Κρήτης ἐπιβλαβεστάτην, δὲν ἔλειψα νὰ γράψω περὶ τούτου εἰς τὸν Ὑψηλάντην, ὅστις ἠρνήθη ὅτι τῷ ἔγιναν προτάσεις ἢ ὅτι τὰς δέχεται.

Τῇ 18)30 δέ, ἀναχωρήσαντος εἰς ἄδειαν τρίμηνον τοῦ Γραμματέως μου Ἀργυροπούλου, ἐζήτησα νὰ μοὶ πεμφθῇ ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ, ὡς ἀντικαταστάτης του, ὁ ἐν Βιέννῃ Ἀλ. Σκουζές, ὅπερ ὁμῶς δὲν ἔγινε.

Ἐπισκέψεις δ' ἔσχον ἐξ Ἀθηνῶν τοῦ ζωγράφου Φ. Μαργαρίτου, ἐλθόντος πρὸς πώλησιν πλουσίας νομισματικῆς συλλογῆς, ἣν εἶχε καταρτίσῃ, καὶ συγχρόνως καὶ τοῦ πολλὰ περὶ γεωγραφίας τῆς Μακεδονίας γράψαντος Κ. Δήμιτσα.

Ὁ δὲ Πρίγκηψ Μείνιγγεν μοὶ ἀνήγγειλεν, ὅτι ἀπήρχετο εἰς Ἑλλάδα. Διατρίβοντος δὲ τότε τοῦ Βασιλέως εἰς Δανίαν, μοὶ ἐμήνυσεν ὁ Αὐτοκράτωρ, ὅτι ἐπιθυμεῖ πολὺ νὰ τὸν ἰδῇ ἐν Βερολίῳ, περὶ οὗ καὶ ἔσπευσα νὰ εἰδοποιήσω τὴν Α. Μ., καὶ τῇ 6)18 Αὐγούστου ἔλαβον τηλεγραφικὴν ἀπάντησιν, ὅτι ὁ Βασιλεὺς θέλει μὲν ἔλθῃ, ἀλλὰ δὲν δύναται πρὸ τῆς 3 Σεπτεμβρίου.

Περίεργος δ' ἦν ἡ ἀτμοσφαιρικὴ κατάστασις κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, διότι, κατὰ τὴν 13)25 Αὐγούστου χιὼν πυκνὴ ἔπεσεν εἰς Γαστεῖν, καὶ τοσοῦτο ἦν τὸ ψύχος, ὥστε ἀνηγγέλθη ὅτι τρεῖς ἄνθρωποι ἀπέθανον ἐξ αὐτοῦ.

Κατ' αὐτὰς δὲ τὰς ἡμέρας ἐγκατέλειπεν ἡμᾶς ὁ εἰς ἐπίσκεψιν ἐλθὼν Εὐγένιος, καὶ ἀντ' ἐκείνου ἦλθε πρὸς ἡμᾶς, μετὰ δεκαπενθήμερου ἀδείας, ὁ Κλέων.

Κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀνέσεως ἐπεδιδόμην εἰς τὴν γαλλικὴν σύνταξιν τῆς Ἱστορίας τῆς Νεοελληνικῆς Φιλολογίας.

Ὑπὸ τῆς Ἡγεμονίδος Στούρτζα προσκληθεὶς εἰς Βάδεν περὶ τὰ μέσα Αὐγούστου, ἠναγκάσθην ν' ἀποποιηθῶ, πρῶτον διότι εἶχον τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Ἀριστείδου, καὶ δεύτερον διότι ἤμην ἄνευ Γραμματέως. Ἐπαναληφθείσης δὲ τῆς προσκλήσεως μετὰ ἓνα μῆνα, ἠτοιμάσθην ν' ἀπέλθω, ὅτε, τηλεγραφικῶς ἀγγελθέντος μοι ὅτι ὁ ἡμέτερος Βασιλεὺς ἔρχεται εἰς Βερολίνον, ἠναγκάσθην νὰ γράψω τῷ Αὐθέντῃ, ὅτι ἀναβάλλω τὴν ἔλευσίν μου. Προσεκάλεσε δ' ὁ Αὐτοκράτωρ τὸν Βασιλέα νὰ κατοικήσῃ εἰς τὰ Ἀνάκτορα, καὶ ἠρώτησε, ἂν ἐπιθυμῇ νὰ παρευρεθῇ εἰς τὰ ἐπικείμενα Μεγάλα Γυμνάσια. Διετάχθην ὅμως ν' ἀπαντήσω, ὅτι ὁ Βασιλεὺς θὰ κατοικήσῃ εἰς ξενοδοχεῖον, καὶ περὶ τῶν Γυμνασίων, ὅτι θ' ἀποφασίσῃ ἀφ' οὗ ἔλθῃ. Εὗρε δὲ τὴν ἀπάντησιν ὅπως οὖν ἀποτομον ὁ Αὐλάρχης Κόμης Rüchlen, καὶ μὲ παρεκίνησε νὰ τὴν χρωματίσω πως, ὅταν τὴν κοινοποιήσω, ὅπερ καὶ ἔπραξα. Ἐνφύκασα δὲ δωμάτιον εἰς τὸ Αὐτοκρατορικὸν Ξενοδοχεῖον· ἀλλ' αἴφνης ἄλλο τηλεγράφημα μοὶ ἀνήγγειλεν, ὅτι ὁ Βασιλεὺς ἀναβάλλει τὴν ἔλευσίν του, ὥστε ἔσπευσα ν' ἀκυρώσω τὴν ἐνοικίαν, ὁ δ' Αὐτοκράτωρ ἀπῆλθεν εἰς τὰ γυμνάσια καὶ τοῦ Βασιλέως ἡ ἀπουσία ἤρχισε παρεξηγουμένη, καὶ ἐφημερίδες τινὲς διέδιδον,

ὅτι ὁ Βασιλεὺς δὲν θὰ ἐπέστρεφεν, ἂν ἡ Κρήτη δὲν ἐδίδετο εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Τέλος τῇ 24 Σεπτεμβρίου (6 Ὀκτωβρίου), προσκληθεὶς τηλεγραφικῶς, ἀπῆλθον εἰς Ἀμβούργον, ὅπου, τῇ ἐπαύριον, ἀφίχθη καὶ ὁ Βασιλεὺς μετὰ τῶν τριῶν Ἡγεμονοπαίδων καὶ τῆς μητρὸς του, τῆς Βασιλίσσης τῆς Δανίας, καὶ μοὶ εἶπεν ὅτι τὸν Αὐτοκράτορα, διατρίβοντα ἤδη ἐν Βάδεν, θέλει μεταβῆ νὰ συναντήσῃ ἐκεῖ. Ἀφ' οὗ δὲ μετὰ τῆς Βασιλικῆς συνοδείας ἐπεσκέφθην τοὺς λιμένας τοῦ Ἀμβούργου καὶ τὰς ὄχθας τῆς Ἑλβης, παρεκάθησα ἐν τῷ ξενοδοχείῳ εἰς τὴν Βασιλικὴν τράπεζαν παρὰ τῇ φιλοφρονεστάτῃ καὶ ἐπιεικεστάτῃ Βασιλίσσῃ τῆς Δανίας· εἶτα δὲ τὴν νύκτα πᾶσαν ὁδαιπορήσαντες διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, ἐφθάσαμεν τὴν ἐπιούσαν περὶ τὰς 10 εἰς Φραγκφόρτην, ὅθεν ἡ Βασιλικὴ οἰκογένεια, μετὰ τοῦ Διαδόχου τῆς Δανίας, ὃν ἐκεῖ ἀπῆντησεν, ἀπῆλθεν εἰς Ρουμπεργάϊμ, τὸ κοινὸν ἐτήσιον συνεντευκτήριον τῆς Δανικῆς οἰκογενείας, ἐγὼ δέ, μετὰ τὸ πρόγευμα, μετέβην εἰς Βάδεν. Καθ' ὁδὸν ἀπῆντησα τὸν κ. Χατζῆ Λαζάρου μετὰ τῆς συζύγου του (τὸ γένος Ρετσίνα), ἀπερχομένης εἰς Παρισίους πρὸς θεραπείαν τῶν πασχόντων τῆς ὀφθαλμῶν. Φθάς δὲ περὶ τὰς 5 1/2, ἐγενόμην περιχαρῶς δεκτὸς ὑπὸ τοῦ Αὐθέντου Στούρζα, καὶ διὰ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ Ὑπασπιστοῦ, πρίγκηπος Ραδζιβίλλ, ἀνήγγειλα εἰς τὸν Αὐτοκράτορα τὴν ἔλευσιν τοῦ Βασιλέως, δι' ὃν ἐνφκίασα εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τῆς Ἀγγλίας δωμάτια.

Τῇ ἐπαύριον ὅμως (Δευτέραν), ἐλθὼν πρὸς ἐμὲ ὁ κ. Ράδοβιτς, μοὶ εἶπεν ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ περιέμενε τὸν Βασιλέα ἤδη τὴν Κυριακὴν, ἀλλ' ἤδη, ἐξ αἰτίας τῶν γυμνασίων, δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ τὸν δεχθῇ εἰμὴ τὴν Τετάρτην, καὶ τοῦτο ἔσπευσα καὶ νὰ γράψω καὶ νὰ τηλεγραφήσω, ὥστε ὁ Βασιλεὺς ἀφίχθη τῷ ὄντι μόνον τὴν Τετάρτην 29 Σεπτεμβρίου (11 Ὀκτωβρίου) περὶ μεσημβρίαν, καὶ ἐγένετο δεκτὸς εἰς τὸν σταθμὸν ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος.

Συνοδεύσας δὲ τὸν Βασιλέα εἰς τὸ ξενοδοχεῖόν του, ἐκλήθην καὶ παρεκάθησα εἰς τὸ πρόγευμα. Ἐπ' αὐτοῦ τῷ ἔφερον ἐπισκεπτήριον, ὃ ἀναγνοὺς ὁ Βασιλεὺς, ἀπῆντησεν ὅτι εὐχαριστεῖ καὶ

θέλει ἐπιστρέψῃ ὁ ἴδιος τὴν ἐπίσκεψιν. Ἦν δὲ τῆς ὥραιας κυρίας Ῥοβερέδου, συζύγου τοῦ ποτὲ Πρέσβεως τῆς Πορτογαλλίας ἐν Δανίᾳ. Εἶτα δὲ παρηκολούθησα τὸν Βασιλέα, ἐπισκεφθέντα τὸν Αὐτοκράτορα καὶ τὸν Μέγαν Δοῦκα καὶ τὴν Μεγάλην Δούκισσαν τοῦ Βάδεν (γαμβρὸν καὶ θυγατέρα τοῦ Αὐτοκράτορος), καὶ εἰς ἀμφοτέρας τὰς ἐπισκέψεις, κατὰ τὴν ἐθιμοταξίαν, ἐμείναμεν οἱ τὸν ἐπισκεπτόμενον συνοδεύοντες μετὰ τῆς συνοδείας τῶν πρὸς οὓς ἡ ἐπίσκεψις. Κατὰ τὰς 5 1/2 δέ, προσκληθεὶς ἐκάθησα εἰς τὸ Αὐτοκρατορικὸν γεῦμα, μεταξὺ τοῦ Αὐλάρχου Πύκλερ καὶ τοῦ κ. Κρεπίβιτς, καί, ὅτε ἐπεστρέψαμεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ὁ Βασιλεὺς μοὶ ἔδωκε τὴν ἄμαξάν του, καὶ ἓνα Μεγαλόσταυρον τοῦ Σωτήρος, ἵνα φέρω αὐτὸν εἰς τὸν Μέγαν Δοῦκα, ὅστις, μετὰ τὸ γεῦμα, εἶχεν ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ μέγαρόν του, κείμενον εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὑπερκειμένου τῇ πόλει καλοῦ λόφου.

Τὸν Μέγαν Δοῦκα εὔρον μόνον ἐν τῷ γραφείῳ του, καὶ ἡ ὑποδοχὴ του ὑπῆρξεν ἐγκαρδιωτάτη. Τὸ παράσημον ἐδέχθη μετὰ χαρᾶς καὶ εὐγνωμοσύνης, καὶ εὔρον εὐκαιρίαν διὰ μακρῶν νὰ τῷ ὁμιλήσω ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος, ὃ εἶχεν ἡ Εὐρώπη νὰ μὴ παραβλέψῃ τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν, ὅτε πᾶσα προσπάθεια κατεβάλλετο ὑπὲρ ἀπελευθερώσεως καὶ ἐνισχύσεως τῆς Σλαβικῆς.

Ἐπιστρέψας δ' ἐπορεύθην πρὸς τὸν κ. Ράδοβιτς καὶ ἀνήγγειλα καὶ αὐτῷ, ὅτι τῷ ἀπενεμήθη ὁ Μεγαλόσταυρος, ὃν καὶ τῷ ἐπέδωκα μετὰ δύο ἡμέρας. Ἐπειτα δ' ἀμέσως μετὰ τοῦ Βασιλέως ἐπέστρεψα πάλιν εἰς τὸ Δουκικὸν μέγαρον, ὅπου ἐδίδετο μεγάλη μουσικὴ ἑσπερίς. Ἐλαβον δὲ τότε ἀφορμὴν νὰ ἐκτιμήσω τοῦ Βασιλέως ἡμῶν τὴν μεγάλην ἀφέλειαν τῶν τρόπων καὶ αἰσθημάτων. Ἀναβὰς δ' εἰς τὴν ἄμαξαν πρῶτος, εὐρέθη πρὸς τ' ἀριστερά. Ὅτε δ' ἐγὼ ἠθέλησα νὰ μεταβῶ εἰς τὴν θέσιν ἐκείνην, «Κάθησον» μοὶ εἶπε, «τί σημαίνει; Εἶναι σκότος, κανεὶς δὲν μᾶς βλέπει». Καὶ οὕτως ἐμείναμεν.

Ἡ ἑσπερίς ἦτο λαμπρά. Πᾶσαι αἱ ἐπισημότητες παρενύσκοντο εἰς αὐτήν· μεταξὺ δὲ τῶν μουσουργῶν διεκρίνοντο δύο ἀδελφοί, πολλὰ παίζαντες ἐπὶ δύο κυμβάλλων ὁμοῦ, ᾧ ἦσαν ἐναντίον ἀλλήλοις ἐστραμμένα. Ὅ,τι δὲ ὑπὲρ πάντα ἐθαύμασα,

ἦν ἡ τῶν τρόπων εὐγένεια τῆς Μεγάλης Δουκίσσης (τῆς θυγατρὸς τοῦ Αὐτοκράτορος), ἥτις, ἐν ἄλλοις, παρατηρήσασα ὅτι δὲν ἐκαθήμην καταλλήλως, ἵνα βλέπω τοὺς παίζοντας, μοὶ προσέφε-
ρεν ἡ ἰδία ἔδραν καὶ μὲ παρεκάλεσε ν' ἀλλάξω θέσιν.

Ἐληξε δ' ἡ συναναστροφή περὶ τὰς 10^{1/2} καὶ τότε συναπῆλ-
θον πάλιν μετὰ τοῦ Βασιλέως καὶ ἔμεινα πλησίον του εἰς τὸ
ξενοδοχεῖον, ὅπου ἦλθε καὶ ἡ κυρία Ράδοβιτς, μέχρι τῆς 1 μετὰ
τὸ μεσονύκτιον, ὅτε ἡ Α. Μ. ἀνεχώρησε διὰ τοῦ σιδηροδρόμου.
Τῇ δ' ἐπιούσῃ ἔμαθον παρὰ τοῦ κ. Ράδοβιτς, ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ
μεγάλως ἠὲχαριστήθη ἐκ τῆς ἐπισκέψεως ταύτης.

Πολλοὶ δὲ διητῶντο τότε ἐν Βάδεν ἐπίσημοι, ὡς ὁ πρίγκηψ
Furstemberg μετὰ τῆς χαριεστάτης θυγατρὸς του, ὁ ποτὲ ἐν
Ἀθήναις Πρέσβυς τῆς Ρωσσίας κ. Περσιάνης μετὰ τῆς συζύγου
του, καὶ ὁ ποτὲ ἐν Ἀθήναις ἐπίσης Γραμματεὺς τῆς Ρωσικῆς
Πρεσβείας Πρίγκηψ Γαγάριν μετὰ συγγενῶν, ἡ οἰκογένεια τοῦ
ποτὲ ἐν Ἀθήναις Πρέσβεως τῆς Αὐστρίας Βαρόνου Τέστα, ὁ
ἄλλοτε ἐν Παρισίοις συνάδελφός μου Πρέσβυς τῆς Βρασιλίας
Ἰταγιούβας, ὁ τῆς Πρωσσίας κ. Φλέμιγγ, οὗ ἡ γυνὴ ἦν θυγά-
τηρ τῆς Βετίνας Ἀρνιμ, περιφήμου διὰ τὴν φιλίαν, ἥτις τὴν
συνέδεε μετὰ τοῦ Γαίτου, ἡ ὥραιότατη κυρία Βαλασέλσκη, ἀδελφὴ
τοῦ Σκοβελέφ, ἡ κυρία Μαλθσάν, ἥς ἀνωτέρω ἐμνημόνευσα, ἡ
καθ' ἑσπέρας σχεδὸν φιλοξένως δεχομένη κυρία Mühlens, ὁ Πρό-
ξενος τοῦ Βελγίου Lejeune μετὰ τῶν ὁραίων του θυγατέρων, ὁ
εὐφυὲς καὶ πολύγλωττος Πρέσβυς τῆς Ρωσσίας ἐν Βάδεν κ. Κο-
loszyn καὶ ἄλλοι διάφοροι. Συνεχῶς δ' ἔβλεπον τὴν Ρωσίδα
κυρίαν Βερατίνσκη, ἐκ τῆς Καυκασίας οἰκογενείας Ἀβαμελέα,
Κυρίαν τῆς Τιμῆς ἐπὶ Αὐτοκράτορος Νικολάου, ἀγγλινουστάτην δὲ
καὶ λογιωτάτην, μετὰ μεγίστης εὐχερείας ἀγγλιστὶ στιχουργοῦσαν.
Παρ' αὐτῇ ἐνίστε τὸ ἑσπέρας ἤρχοντο εἰς στενώτατον κύκλον ὁ
Αὐτοκράτωρ καὶ ἡ Αὐτοκράτειρα, καὶ τότε πάντοτε, κατ' ἄδειάν
των, καὶ ἐγὼ προσεκαλούμην. Ἐγνωρίσθην δὲ παρ' αὐτῇ καὶ
μετὰ τῆς κυρίας Ριβέϊρα, χήρας Πορτογαλλίδος, ἀλλ' ἐκ γενετῆς
Ρωσίδος, ἀνατρεφούσης παρ' ἑαυτῇ τὴν ὥραίαν πρόσηβον ἀνε-
ψιάν της, Πριγκήπισσαν Μίλαν Λαβάνοφ, πολὺ ἀπέχων τοῦ νὰ

προϊδῶ τότε ὅτι αὕτη θὰ ἐγίνετό ποτε ἡ ἀνδραδέλφη τῆς θυγατρὸς μου.

Μετὰ τῶν εἰς τὰ πολιτικὰ δὲ μᾶλλον μεμυημένων παροίκων τῆς Βάδεν, ἐπιρροήν τινα δυναμένων νὰ ἐξασκήσωσι, δὲν ἔπαυον συνδιαλεγόμενος περὶ τῶν πραγμάτων τῆς Ἀνατολῆς, καὶ προσπαθῶν νὰ τοῖς ἀποδείξω πόσον ἐπιβλαβὲς εἰς τὰ συμφέροντα τῆς Εὐρώπης θὰ ἦν ἡ πολιτική, ἡ ἐπιτρέπουσα τὴν εἰς ὑπερβολὴν αὕξησιν τῶν Σλαύων ἐν Ἀνατολῇ, ἄνευ ἀναλόγου ἀντισταθμίσεως ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου. Πολλὰ δ' ἰδίως συνδιελέγην περὶ Ἑλλάδος μετὰ τοῦ Πρίγκηπος τῆς Βεϊμάρης, πατρὸς τῆς μελλούσης Βασιλίσσης τῆς Βυρτεμβέργης, ᾧ ἐνέτυχον παρὰ τῇ κυρίᾳ Βαρατίνσκη. Ἀλλ' ἐκ τῶν πολλῶν, οὓς ἐπροσπάθουν νὰ πείσω, ὁ μὲν Πρέσβυς τῆς Γαλλίας ἐν Πρωσσίᾳ, Γοντὼ Βυρὼν (ὃν εἵλκυεν εἰς Βάδεν ἡ θερμὴ του φιλία πρὸς τὴν Ρωσίδα Πριγκήπισσαν Ὀβολένσκαν), μοὶ ἔλεγεν ὅτι, ἂν, ἐκλιπούσης τῆς Τουρκίας ἐξ Εὐρώπης, διεδέχοντο αὐτὴν Σλαῦοι καὶ Ἕλληνες, θὰ ἐπέφερε τοῦτο γενικὴν ἀναστάτῳσιν, διότι οἱ διάδοχοι τῶν Τούρκων δὲν ἦσαν ἔτι ἔτοιμοι, ὁ δὲ Ἰταγιούβας, λόγου γενομένου περὶ πτώσεως τῆς Τουρκίας, ἔλεγεν, ὅτι ποτὲ δὲν θὰ συγκατένευον εἰς αὐτὴν οἱ Ἀγγλοὶ, φοβούμενοι τὴν ὀργὴν τῶν ἐν Ἰνδίαῖς ὀθωμανῶν· ἡ Γερμανία δ' ὅτι δὲν θὰ ἐνεργήσῃ ἀνεξαρτήτως τῶν Ἀγγλῶν, ἵνα μὴ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς σχηματισμὸν τετραπλῆς συμμαχίας, ἐξ ἧς νὰ μένῃ ἀποκεκλεισμένη. Ἀλλ' ὅμως ἐπισημότατος ἀνὴρ ἐφρόνει ὅτι τὸ Ἀνατολικὸν ζήτημα δὲν δύναται νὰ λυθῇ, εἰμὴ ἂν πάντες οἱ ἐκεῖ χριστιανοὶ ταχθῶσιν ὑπὸ τὴν Ἑλλάδα.

Εἰς τὸν περίπατον, ἡμέραν τινα, ἀπῆντησα τὴν κυρίαν Meyer, ἣν εἶχον γνωρίσῃ ἐν Βερολίνῳ παρὰ τῇ κυρίᾳ Σουσμάνν, ἀγοράσασαν ὥραιοτάτην ἀγροικίαν εἰς τὰς δενδροστοιχίας περὶ τὸ Βάδεν, καὶ ἐκεῖ τὴν ἐπεσκέφθην, κατοικοῦσαν μετὰ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῶν δύο θυγατέρων της. Ἀλλὰ μετ' οὗ πολὺ ἠναγκάσθη νὰ ἐκποιήσῃ αὐτήν, καθ' ὃ ἐκ θεμελίων φθειρομένην καὶ σηπομένην ὑπὸ τοῦ παρασίτου, τοῦ καλουμένου σπόγγος (Schwamm), ὁ πολλαχοῦ τῆς Γερμανίας παράγει ἡ ὑπόγειος ὑγρασία.

Ἐν μιᾷ τῶν ἑσπερῶν (2)14 Ὀκτωβρίου) προσεκλήθη ἐν τῇ κυρίας Φλέμιγγ εἰς παράστασιν, ὑπὸ τῶν θυγατέρων της καὶ ἄλλων, μικρᾶς, λίαν ἐπιτυχούσης, κωμωδίας, ἣν εἶχε γράψῃ ἡ ἀδελφή της, κυρία Grimm, γυνὴ τοῦ ἐπισήμου Ἀκαδημαϊκοῦ. Ἐκεῖθεν δὲ μετέβην εἰς πολυάνθρωπον καὶ διακεκριμένην συναναστροφὴν τῇς Δουκίσσης Ἀμλτων, ἥς ἡ ὠραιότατη θυγάτηρ ἦν ἡ σύζυγος τοῦ Πρίγκηπος τοῦ Μονάκου, ἀφ' οὗ ὅμως ἔζη κεχωρισμένη. Ἐλθόντα δ' ἐπὶ δύο ἡμέρας πρὸς ἐμὲ καὶ τὸν Ὁθωνα ἐκ Καρλσρούης, ἐδέχθη εὐμενέστατα ὁ Ἡγεμὼν Στούρζας, καὶ εἰς τὰς θυγατέρας μου ἔπεμψεν εἰς Βερολῖνον τὴν φωτογραφίαν του, καὶ ἐν κυτίον κουραβέων.

Τῇ 8)20 Ὀκτωβρίου ἀνεχώρησεν ὁ Αὐτοκράτωρ, καὶ τῇ 14)26 ἡ Αὐτοκράτειρα, ἣτις, εἰς τὸν σταθμὸν, μοὶ ἐσύστησε τὰς ἐρχομένας Χαριάτη, περὶ ὧν μοὶ εἶχεν ἤδη μηνύση. Τῇ δὲ 16)28, ἀποχωρισθεὶς καὶ ἐγὼ τῇς φιλοξένου ἡγεμονικῆς οἰκογενείας, ἐπισκεφθεὶς πρῶτον τὸν Ὁθωνα ἐν Καρλσρούῃ, εἰς Βερολῖνον ἐπέστρεψα τῇ 19)31.

Συγχρόνως δὲ μετ' ἐμοῦ ἔφθασε καὶ ὁ κ. Χαριάτης, ἀδελφὸς τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κερκύρας, συνοδεύων ἄλλου ἀποθανόντος ἀδελφοῦ δύο θυγατέρας καὶ ἐν μικρὸν παιδίον.

Ὅτε ὁ Ἡγεμὼν Στούρζας ᾠκοδόμησεν ἐν Βάδεν εἰς τὴν κορυφὴν γραφικοῦ λόφου ὠραῖον ἐκκλησίδιον κορινθιακοῦ ῥυθμοῦ, εἰς ἐπικόσμησιν τοῦ τάφου τοῦ ἐκεῖ ἀποθανόντος υἱοῦ του, προσεκάλεσε τὸν τότε ἐφημέριον τῆς ἐν Βιέννῃ Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας, ἵνα τὸ ἐγκαινιάσῃ. Παρευρεθεῖσα δ' εἰς τὴν θρησκευτικὴν ταύτην τελετὴν ἡ Αὐτοκράτειρα τῆς Γερμανίας, ἐγνώρισε τὸν ἐφημέριον, συνδιελέχθη μετ' αὐτοῦ διὰ μακρῶν καὶ τῷ ἔδωκε πολλὰ δείγματα εὐμενείας. Μετὰ παρέλευσιν δ' ἑτῶν, εἰς Ἀρχιεπίσκοπον Κερκύρας προχειρισθεὶς ὁ ἐφημέριος, ἀνήγγειλε τοῦτο δι' ἐπιστολῆς του εἰς τὴν Ἡγεμονίδα, καὶ συγχρόνως τῇ ἀνέφερε τὴν συμφορὰν, ἣτις ἐπῆλθεν εἰς τὴν οἰκογένειάν του διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀδελφοῦ του, ἀφήσαντος ὀρφανὰ τέκνα πενόμενα. Τότε ἡ Αὐτοκράτειρα μεγαλοψύχως ἀπεφάσισε νὰ δεχθῇ, ὥς ὑπότροφον, εἰς τὸ ὑπ' αὐτῆς προστατευόμενον παρθεναγωγ-

γεῖον τῶν ἀπόρων ὑπαλλήλων ἐν Σαρλόττεμβουργ τὴν μίαν τῶν ὀρφανῶν, καὶ τὴν ἐπὶ ταύτης ἐπιτήρησιν μοὶ εἶχε συστήσῃ, ὅτε ἤμην εἰς Βάδεν. Μετὰ τῆς Αὐτοκρατορικῆς δ' ὑποτρόφου ἔπεμψεν ὁ Ἀρχιερεὺς καὶ τὴν πρεσβυτέραν αὐτῆς ἀδελφήν, ἵνα, ἰδίᾳ αὐτοῦ δαπάνῃ, καταταχθῇ εἰς τὸ αὐτὸ ἐκπαιδευτήριον, καὶ προσέτι καὶ τὸν μικρὸν ἀδελφόν των, ἵνα ταχθῇ εἰς τὸ Στρατιωτικὸν Σχολεῖον.

Καὶ τοῦτο μὲν τὸ τελευταῖον ἐγὼ παρεκώλυσα, καὶ ἔπεισα τὸν θεῖον νὰ φέρῃ τὸ παιδίον ὀπίσω εἰς τὴν Ἑλλάδα, διότι, μόλις ὀκταετές, καὶ ἀσθενικόν, οὐ μόνον τὴν γλῶσσαν καὶ τὸν ἔθνισμόν του, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν του τὴν ζωὴν θὰ διεκινδύνευεν. Αἱ δὲ νεάνιδες κατετάχθησαν εἰς τὸ σχολεῖον, καὶ ἡ μὲν αὐτοκρατορικὴ ὑπότροφος ἔμεινεν ἐκεῖ ἐπὶ τριετίαν, διὰ δὲ τὴν πρωτότοκον, ἀναγκασθεῖσαν νὰ ἐξέλθῃ μετὰ ἓν ἔτος, διότι εἶχεν ἡλικίαν ὑπὲρ τὴν κεκανονισμένην, ἐμερίμνησα, τὸ ἐπ' ἐμοί, νὰ παραληφθῇ εἰς ἰδιωτικὸν κατάστημα, ὅθεν εἶτα μετέβη εἰς οἰκογένειαν, ὡς οἰκότροφος. Μετέβαινον δ' εἰς τὰς ἐξετάσεις τῆς ἄλλης ἀδελφῆς, εἰς αἷς καὶ ἡ Αὐτοκράτειρα παρευρίσκετο, καὶ κατὰ τὰς ἐορτάς, παραλαμβάνομεν καὶ αὐτὴν καὶ τὰς ἐν τῷ αὐτῷ καταστήματι τρεφόμενας νέας Ῥωμουνίδας παρ' ἡμῖν καὶ ἐφέρομεν αὐτάς εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν μου ἐκ Βάδεν, ἔλαβον ἐπιστολὴν τοῦ ἐφημεριδογράφου Βολόβσκη ἐκ Βιέννης, ζητοῦντός μοι τὴν ἄδειαν νὰ μεταφρασθῶσι τὰ διηγήματά μου Πολωνιστί καὶ τῷ ἔδωκα μὲν προθύμως αὐτήν, ἃν ὅμως καὶ ἐξετελέσθη, οὐδ' ἠρεύνησά ποτε, οὐδ' ἠξέυρω.

Τῇ δὲ 28 Ὀκτωβρίου (9 Νοεμβρίου) ἐπιστολὴ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Πρωσσίας μοὶ ἀνήγγειλεν, ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ μοὶ ἀπένειμε τὸν Μεγαλόσταυρον τοῦ Ἐρυθροῦ Ἀετοῦ, ὅστις καὶ μοὶ ἐπέμφθη ἐντὸς ὀλίγου.

Διατρίβουσα τότε ἐν Βερολίνῳ ἡ φίλη ἡμῶν Ἀμερικανὶς κυρία Βερδάν, ἔλαβε παρὰ τῆς τότε Ἡγεμονίδος, εἶτα δὲ Βασιλίσσης τῆς Ῥωμανίας, ποιημάτιον, ἀπευθυνόμενον πρὸς τὸν Ἀμερικανὸν ποιητὴν Λογγφέλω, μετὰ ῥητῆς παραγγελίας, ἧτις οὐκ

ὀλίγον μ' ἐξέπληξε, διότι δὲν ἐγνώριζον τὴν Ἡγεμονίδα, νὰ τὸ δείξῃ καὶ εἰς ἐμέ. Εὖρον δ' αὐτὸ χαριέστατον καὶ ὠραῖον, ὥς εἰσὶ πάντα τὰ λυρικά ἔργα τῆς μουσοτραφοῦς Ἀνάσσης.

Ἐν τούτοις, ἐν ᾧ αἱ σλαυικαὶ ἐπαρχίαι τῆς Τουρκίας ἦσαν ἀνάστατοι καὶ ἐμάχοντο ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας των, οἱ δὲ Ῥωμοῦνοι ἀντεποιοῦντο πλήρη ἀνεξαρτησίαν, χωρὶς οἱ Τοῦρκοι σπουδαίως ν' ἀνθίστανται, τὰ ἐν Ἑλλάδι εἶχον κακῶς, ὠρισμένον σχέδιον φαίνεται ὅτι δὲν εἶχε τὸ Ὑπουργεῖον, ὃ διεδέχθη τῇ 27 Νοεμβρίου ὁ Δελιγεώργης, ἀλλ' ἐπὶ μίαν μόνον ἡμέραν. Τῇ δ' ἐπιούσῃ ἔλαβον τηλεγράφημα, παραγγέλλον μοι νὰ μὴ φέρω εἰς γνῶσιν τῆς Γερμανικῆς κυβερνήσεως ὑπόμνημα, ὃ μοὶ εἶχε πέμψῃ ὁ ὑπουργὸς κ. Κοντόσταυλος. Ἐλαβον δ' αὐτὸ μετὰ τινας ἡμέρας καὶ τότε ἀνεγνώρισα τὸ εὖλογον ταύτης τῆς διαταγῆς, διότι τὸ ὑπόμνημα τοῦτο ἦν, οὐδὲν ἄλλο, ἢ κατηγορητήριον κατὰ τῶν Σλαύων, παρὰ πολλοῖς νὰ μᾶς βλάβῃ δυνάμενον.

Ἐν τῇ ἰδιωτικῇ δ' ἐργασίᾳ μου ἐπεράτωσα τότε τὴν Ἱστορίαν τῆς Νεοελληνικῆς Φιλολογίας, καὶ ἔδωκα αὐτὴν τῷ Καλβάρει εἰς τύπωσιν, ἣν ὅμως μόνον κατὰ τὸν ἐπόμενον Μάρτιον ἤρχισε, καὶ δὴ ἀφ' οὗ ὁ Λεβὺ ἐν Παρισίοις τῷ ἠγόρασε 250 σῶματα.

Μεγίστη οἰκιακὴ συμφορὰ ἐφαίνετο μακρόθεν ἀπειλοῦσα ἡμᾶς. Ἡ Καρολίνα ἀπότινος ἡσθάνετο τὴν ὑγείαν της βαρέως προσβεβλημένην, καὶ ἔμενεν ἀκίνητος ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου, κατ' ἐντολὴν τῶν ἱατρῶν, ὧν ἥκιστα ἐνθαρρύντικαὶ ἦσαν αἱ διαγνώσεις, παραπεμπόντων ἡμᾶς εἰς ἀλλαγὴν ἀέρος κατὰ τὸ προσεχὲς ἔαρ.

1877

Μεταξὺ τῶν τότε σπουδαζόντων ἐν Βερολίνῳ Ἑλλήνων ἦσαν καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Ζαΐμη καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Καλλιγᾶ. Τούτους ἐκαλέσαμεν τῇ 3 Ἰανουαρίου εἰς γεῦμα, καὶ ὠφελήθην τῆς περιστάσεως, ἵνα κατηχήσω τοὺς νέους τούτους, οἵτινες ἔμελλον νὰ ταχθῶσι μεταξὺ τῶν πολιτευτῶν, περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ πρεσβεύω-